

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.5.1.2024

Pani
Joanna Kopczyńska
Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego
Wody Polskie
ul. Żelazna 59a, 00-848 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.32.2025
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 3 kwietnia 2025 r.

P/24/058 – Wprowadzanie do rzek zasolonych wód z kopalń węgla kamiennego województwa
śląskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach ¹ , ul. Robotnicza 2, 44-100 Gliwice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Kopczyńska, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie², od 11 stycznia 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Krzysztof Woś, Prezes PGW WP, od 31 sierpnia 2022 r. do 10 stycznia 2024 r., a od 17 do 30 sierpnia 2022 r. p.o. Prezesa PGW WP, – Przemysław Daca, Prezes PGW WP, od 17 stycznia 2018 r. do 16 sierpnia 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję Dyrektora RZGW pełnili: – Marcin Jarzyński, Dyrektor RZGW od 21 lutego 2024 r., a od 23 kwietnia 2020 r. do 5 maja 2020 r. oraz od 6 grudnia 2021 r. do 19 lipca 2022 r. p.o. Dyrektora RZGW, – Mirosław Kurz, Dyrektor RZGW od 6 maja 2020 r. do 20 lutego 2024 r., – Łukasz Lange, Dyrektor RZGW, od 22 maja 2018 r. do 22 kwietnia 2020 r. (akta kontroli tom I str. 5-15)
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykonywanie zadań wobec podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023, z wykorzystaniem dowód sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Agnieszka Podziewska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/52/2024 z 6 lutego 2024 r., 2. Witold Wilk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/51/2024 z 6 lutego 2024 r. (akta kontroli tom I str. 1-4)

¹ Dalej: RZGW.

² Dalej: Prezes PGW WP.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

RZGW w Gliwicach realizował zadania wobec podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia działających lub zlikwidowanych zakładów górniczych województwa śląskiego w sposób nie w pełni zapewniający ograniczenia negatywnych skutków oddziaływań na środowisko wodne oraz realizacji celu ochrony wód, określonego w art. 50 i 51 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁵, jakim jest osiągnięcie celów środowiskowych i poprawa m.in. jakości wód oraz w sposób nie zapewniający gospodarowania wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz zasad racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich jakości i ilości, określonych w art. 1 i 9 prawa wodnego.

W latach 2020-2023 obowiązywało 35 pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych do wód powierzchniowych⁶, którymi dysponował RZGW, w tym 14 wydanych przez RZGW. Pozwolenia wodnoprawne dotyczyły zgody na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych w ilości dopuszczalnej rocznej od 109,5 tys. m³ do ponad 41,5 mln m³ na rok oraz przy dopuszczalnych poziomach stężeń chlorków od 150 mg/l do 63 200 mg/l i siarczanów od 500 mg/l do 29 315 mg/l.

Wszystkie wydane w okresie objętym kontrolą pozwolenia wodnoprawne dopuszczały odprowadzanie zasolonych wód kopalnianych o ponadnormatywnych zawartościach zanieczyszczeń, tj. wyższych niż poziomy wskazane w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych⁷. Było to jednak zgodne z odstępstwem określonym w §12 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 tego rozporządzenia. W żadnej decyzji nie określono warunku nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w wodach powierzchniowych, wyliczonej przy założeniu pełnego wymieszania odprowadzanych wód z wodami odbiornika.

We wszystkich 14 decyzjach określono obowiązki podmiotów niezbędne ze względu na ochronę środowiska, w tym przedsięwzięcia i działania ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko niezbędne dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego, zgodnie z art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego, warunkujące wydanie decyzji na wprowadzanie do wód ścieków o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń. Jednak działania te i przedsięwzięcia podejmowane przez podmioty w celu ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko wodne określono na bardzo ogólnym poziomie, ograniczającym możliwość weryfikacji ich realizacji.

Wydane w latach 2020-2023 pozwolenia wodnoprawne zawierały elementy, o których mowa w art. 403 prawa wodnego, a określone w pozwoleniach wodnoprawnych częstotliwości i sposoby prowadzenia pomiarów ścieków w miejscu ich wprowadzania do wód powierzchniowych w 13 z 14 decyzji zobowiązywały podmioty do analiz jakościowych ścieków w miejscu wylotu z minimalną częstotliwością przewidzianą w przepisach, tj. raz na dwa miesiące. Ponadto ustalono dodatkowe obowiązki dotyczące pomiarów poniżej lub powyżej miejsca zrzutu ścieków z określeniem częstotliwości i metod tych pomiarów, a w dziewięciu pozwoleniach wodnoprawnych określono również dodatkowe obowiązki wobec podmiotu uprawnionego

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 1087 ze zm., dalej: prawo wodne.

⁶ Pięć wydanych przez Dyrektora ZZG, w tym dwa wydane w okresie objętym kontrolą oraz cztery pozwolenia wodnoprawne wydane przez inny organ.

⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 1311, dalej: rozporządzenie w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

do rybactwa, narażonego na szkody w związku z wykonywaniem pozwolenia, poprzez zobowiązanie podmiotów wprowadzających wody kopalniane do wód powierzchniowych do partycypacji w kosztach zarybiania, zgodnie z art. 403 ust. 6 pkt 5 prawa wodnego.

RZGW nierzetelnie weryfikował dane lub informacje zawarte w operatach wodnoprawnych lub w składanych wyjaśnieniach, uzasadniających odprowadzanie ścieków o zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, a dotyczące braku negatywnego wpływu takich ścieków na środowisko wodne w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń oraz nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników, braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków lub nieopłacalności ich zastosowania, a także nie wymagał np. dokonania oceny możliwości retencjonowania (dozowania) wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych.

RZGW przeprowadził 10 kontroli na podstawie art. 334 pkt 1, 2 i 5 prawa wodnego w zakresie korzystania z wód oraz 15 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych. Czynności w ramach kontroli gospodarowania wodami oraz przeglądów pozwoleń wodnoprawnych prowadzono nierzetelnie i z naruszeniem Zarządzenia Prezesa Państwowego Przedsiębiorstwa Gospodarki Wodnej Wody Polskie nr 4/2020 z dnia 22 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia „Zasad przeprowadzania kontroli gospodarowania wodami obowiązujących w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie”⁸ oraz wytycznych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z 30 czerwca 2021 r. „Przeglądy pozwoleń wodnoprawne – wytyczne”⁹. Protokoły kontroli sporządzane w trakcie oględzin urządzeń wodnych, nie odzwierciedlały dokonanej analizy całości zebranego w toku kontroli materiału i były niezgodne z pkt 1 i pkt 7 działu XIII *Zasad przeprowadzania kontroli w PGW WP*. W ramach przeglądów pozwoleń wodnoprawnych RZGW nie żądał kompletnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków oraz nie wykonywał oględzin urządzeń wodnych, o których mowa w pkt 4-4.1 *Wytycznych KZGW*. Zarówno kontrole gospodarowania wodami, jak i przeglądy pozwoleń wodnoprawnych nie weryfikowały wszystkich wskazanych w pozwoleniach wodnoprawnych warunków, uprawnień i obowiązków podmiotów, w tym dotyczących realizowania, wskazanych w decyzjach, przedsięwzięć i działań prośrodowiskowych.

RZGW nierzetelnie analizował zgodność z warunkami określonymi w pozwoleniach wodnoprawnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków, ujmowanych przez podmioty w składanych informacjach rocznych, na podstawie art. 304 ust. 1 prawa wodnego, a w przypadkach niewywiązywania się z obowiązku złożenia ww. informacji, RZGW nie zawiadamiał organu właściwego do stosowania sankcji przewidzianych w przepisie art. 477 pkt 12 prawa wodnego.

RZGW, na podstawie ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁰, w okresie objętym kontrolą prowadził 14 postępowań w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie do wód powierzchniowych zasolonych wód kopalnianych z terenu województwa śląskiego, które zakończyły się wydaniem decyzji. Wszystkie postępowania objęto badaniem.

Dziewięć z przedmiotowych postępowań prowadził z naruszeniem przepisów kpa. Liczba dni postępowań administracyjnych z uwzględnieniem okoliczności wskazanych w art. 35 § 5 kpa, wyniosła od 42 do 181 dni, w tym dziewięć z 14 postępowań RZGW prowadził z przekroczeniem terminów na załatwienie sprawy, co stanowiło naruszenie w art. 35 § 3 kpa, a dodatkowo w pięciu postępowaniach

⁸ Dalej: *Zasady przeprowadzania kontroli w PGW WP*.

⁹ Dalej: *Wytyczne KZGW*.

¹⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 572, dalej: kpa.

pierwszą czynność, która polegała na sporządzeniu wezwania do uzupełnienia wniosku, na podstawie art. 64 § 2 kpa, dokonał z opóźnieniem (tj. od 71 do 153 dni od dnia wpływu wniosku).

Informację o wszczęciu postępowania organ podawał do publicznej wiadomości, prawidłowo wzywał do wnioskodawców do uzupełnienia niekompletnych wniosków o wydanie pozwolenia wodnoprawnego oraz do złożenia wyjaśnień lub zajęcie stanowiska w sprawie. W wezwaniach do uzupełnienia formalnego wniosku wskazywał termin na złożenie uzupełnienia oraz skutki prawne niezastosowania się do wezwania, a wydane decyzje spełniały wymogi określone w art. 107 kpa. Ustalone w decyzjach parametry dotyczące ilości i jakości odprowadzanych ścieków (wód kopalnianych) oraz warunki i obowiązki były zgodne z wnioskami stron.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Wykonywanie zadań wobec podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

Opis stanu faktycznego

1. Prowadzenie postępowań w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych podmiotom wprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

W latach 2020-2023 RZGW w Gliwicach prowadził 14 postępowań administracyjnych w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do wód powierzchniowych wód pochodzących z odwodnienia czynnego lub zlikwidowanego zakładu górniczego górnictwa węgla kamiennego z terenu województwa śląskiego, zakończonych wydaniem decyzji. W okresie objętym kontrolą wydano 10 pozwoleń wodnoprawnych zakładom górniczym wchodzącym w skład Polskiej Grupy Górniczej S.A.¹¹ oraz po jednym pozwoleniu wodnoprawnym Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A.¹², Spółce Restrukturyzacji Kopalń S.A.¹³, Przedsiębiorstwu Górniczemu „SILESIA” Sp. z o.o.¹⁴ oraz Tauron Wydobycie S.A. W poszczególnych latach wydano: sześć decyzji w 2020 r.¹⁵, trzy decyzje w 2021 r.¹⁶, cztery decyzje w 2022 r.¹⁷ oraz jedną decyzję w 2023 r.¹⁸

Spośród 14 wydanych w badanym okresie pozwoleń wodnoprawnych sześć decyzji dotyczyło zgody na wprowadzanie wód pochodzących z odwodnienia zakładu górniczego do wód powierzchniowych znajdujących się na obszarze dorzecza Wisły, w rejonie wodnym Mała Wisła, tj. do potoku Bolina Południowa¹⁹, do rzeki Gostyni²⁰,

¹¹ Dalej: PGG S.A.

¹² Dalej: JSW S.A.

¹³ Dalej: SRK S.A.

¹⁴ Dalej: PG „SILESIA” Sp. z o.o.

¹⁵ GL.RUZ.421.212.2019.AT/TS z dnia 16 kwietnia 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Sośnica”; GL.RUZ.421.220.2020.AT.TS z dnia 1 czerwca 2020 r. dla JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów”; GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła” w Mysłowicach; GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Bolesław Śmiały” w Łaziskach Górnych; GL.RUZ.4210.174m.2020.TS z dnia 5 października 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Halemba”; GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Murcki-Staszic” w Katowicach.

¹⁶ GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r. dla Tauron Wydobycie S.A. Zakład Górniczy „Sobieski” w Jaworznie; GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r. dla PGG S.A. – KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit” w Łędzinach; GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. dla SRK S.A. – KWK „Centrum”.

¹⁷ GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r. dla PG „SILESIA” Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach; GL.RUZ.4210.18.2022.10.BS z dnia 25 maja 2022 r. dla PGG S.A. – KWK „ROW” Ruch „Rydultowy”, zmieniona decyzją GL.RUZ.4230.12.2022.5.BS z dnia 2 lutego 2023 r.; GL.RUZ.4210.43.2022.8.BS z dnia 14 czerwca 2022 r. dla PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Bielszowice”; GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS z dnia 26 września 2022 r. dla PGG S.A. – KWK „Sośnica” w Gliwicach, zmieniona decyzją GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 21 października 2022 r.

¹⁸ GL.RUZ.4210.91.2023.8.BS z dnia 15 listopada 2023 r. dla PGG S.A. – KWK „Sośnica” w Gliwicach.

¹⁹ GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Murcki-Staszic” w Katowicach.

²⁰ GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Bolesław Śmiały” w Łaziskach Górnych.

do cieku Pstrąжник²¹, do rzeki Przemszy²², do potoku Goławieckiego²³ oraz do rzeki Białej²⁴, a osiem decyzji dotyczyło zgody na wprowadzanie wód pochodzących z odwodnienia zakładu górniczego do wód powierzchniowych znajdujących się na obszarze dorzecza Odry, w rejonie wodnym Górnej Odry, tj. do rzeki Bierawki²⁵, do rzeki Kłodnicy²⁶, do rzeki Bytomki²⁷, do Bielszowickiego Potoku²⁸, do cieku Nacyna²⁹ oraz do kanału Z-1³⁰, mającego ujście do rzeki Kłodnicy.

(akta kontroli tom I str.16-159)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki odmowy wydania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie do wód powierzchniowych wód pochodzących z odwodnienia zakładu górniczego górnictwa węgla kamiennego z terenu województwa śląskiego.

(akta kontroli tom IV str. 66-68)

Badaniami kontrolnymi objęto wszystkie 14 prowadzonych postępowań zakończonych wydaniem decyzji. RZGW prowadził postępowania administracyjne o wydanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z zasadą pisemności postępowania, określoną w art. 14 kpa. Informację o wszczęciu postępowania w sprawach dotyczących pozwolenia wodnoprawnego organ podawał do publicznej wiadomości na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej oraz w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, zgodnie z art. 400 ust. 7 prawa wodnego. Wydane pozwolenia wodnoprawne spełniały wymogi określone w art. 107 kpa, w tym decyzje zawierały: datę wydania, oznaczenie organu administracji publicznej, rozstrzygnięcie i uzasadnienie faktyczne i prawne. Kopie ostatecznych decyzji przekazano właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska, zgodnie z art. 400 ust. 9 prawa wodnego.

We wszystkich 14 postępowaniach administracyjnych organ w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania wskazał termin załatwienia sprawy. W trzech³¹ postępowaniach RZGW wydał decyzję przed upływem terminu wyznaczonego w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania, a w 10 postępowaniach, stosownie do art. 36 kpa, organ zawiadomił strony o niezakończonym postępowaniu w terminie, wskazując nowy termin załatwienia sprawy. W sześciu³² z 10 postępowań, w których RZGW

²¹ GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. dla PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła” w Mysłowicach.

²² GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r dla Tauron Wydobyte S.A. Zakład Górniczy „Sobieski” w Jaworznie.

²³ GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r dla PGG S.A. – KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit” w Łędzinach.

²⁴ GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r. dla PG „SILESIA” Sp. z o.o. w Czechowicach-Dziedzicach.

²⁵ GL.RUZ.421.220.2020.AT.TS z dnia 1 czerwca 2020 r. dla JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów”.

²⁶ GL.RUZ.4210.174m.2020.TS z dnia 5 października 2020 r dla PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Halemba”.

²⁷ GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. dla SRK S.A. – KWK „Centrum”.

²⁸ GL.RUZ.4210.43.2022.8.BS z dnia 14 czerwca 2022 r dla PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Bielszowice”.

²⁹ GL.RUZ.4210.18.2022.10.BS z dnia 25 maja 2022 r. dla PGG S.A. – KWK „ROW” Ruch „Rydułtowy”, zmieniona decyzją GL.RUZ.4230.12.2022.5.BS z dnia 2 lutego 2023 r.

³⁰ GL.RUZ.421.212.2019.AT/TS z dnia 16 kwietnia 2020 r dla PGG S.A. – KWK „Sośnica”; GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS z dnia 26 września 2022 r. dla PGG S.A. – KWK „Sośnica” w Gliwicach, zmieniona decyzją GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 21 października 2022 r.; GL.RUZ.4210.91.2023.8.BS z dnia 15 listopada 2023 r. dla PGG S.A. – KWK „Sośnica” w Gliwicach.

³¹ W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Halemba” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 27 sierpnia 2020 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 5 października 2020 r. Decyzję wydano 5 października 2020 r. W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Bielszowice” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 14 kwietnia 2022 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 14 czerwca 2022 r. Decyzję wydano 14 czerwca 2022 r. W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2022 r.) w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 13 lipca 2022 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 26 września 2022 r. Decyzję wydano 26 września 2022 r.

³² W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2020 r.) w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 7 lutego 2020 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 12 marca 2020 r., który zawiadomieniem z 10 marca 2020 r. zmieniono na 17 kwietnia 2020 r. Decyzję wydano 16 kwietnia 2020 r.

W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Murcki-Staszic” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 3 września 2020 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 7 października 2020 r., który zawiadomieniem z 6 października 2020 r. zmieniono na 10 listopada 2020 r. Decyzję wydano 10 listopada 2020 r.

W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 25 stycznia 2021 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 25 marca 2021 r., który zawiadomieniami z 17 marca, 19 kwietnia, 11 maja i 18 czerwca 2021 r. zmieniono kolejno na 20 kwietnia oraz 1, 18 i 30 czerwca 2021 r. Decyzję wydano 30 czerwca 2021 r.

W postępowaniu z wniosku SRK S.A. – KWK „Centrum” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 17 września 2021 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 21 października 2021 r., który zawiadomieniami z 19 października i 4 listopada 2021 r. zmieniono kolejno na 17 i 29 listopada 2021 r. Decyzję wydano 29 listopada 2021 r.

zawiadomił strony o niezakończonym w terminie, organ wydał decyzję przed upływem terminu wskazanego w zawiadomieniu o zmianie terminu, a w czterech³³ przypadkach decyzję wydano do dziewięciu dni po upływie terminu wskazanego w zawiadomieniu o jego zmianie.

W zawiadomieniu o zmianie terminu załatwienia sprawy, zgodnie w art. 36 kpa, RZGW, wskazując nowy termin załatwienia sprawy, podał przyczyny zwłoki w postępowaniu, a wśród nich: *skomplikowany charakter sprawy, potrzebę uzupełnienia zebranego materiału lub potrzebę dokonania wnikliwej analizy merytorycznej i prawnej zebranego materiału*, oraz pouczył o prawie do wniesienia ponaglenia na bezczynność lub przewlekłość prowadzonego postępowania. W żadnym przypadku wnioskodawca nie wniósł ponaglenia.

(akta kontroli tom I str. 16-159, tom II str. 1-612, 678-734)

Liczba dni poszczególnych postępowań administracyjnych (od daty wpływu wniosku do daty nadania decyzji), z uwzględnieniem okoliczności wskazanych w art. 35 § 5 kpa, wyniosła: 42³⁴, 49³⁵, 51³⁶, 52³⁷, 57³⁸, 68³⁹, 69⁴⁰, 73⁴¹, 106⁴², 116⁴³, 124⁴⁴, 138⁴⁵, 153⁴⁶ i 181⁴⁷. Tym samym dziewięć z 14 postępowań RZGW prowadził z przekroczeniem terminów na załatwienie sprawy, co stanowiło naruszenie w art. 35 § 3 kpa, a dodatkowo w pięciu postępowaniach w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych RZGW pierwszą czynność, która polegała na sporządzeniu wezwania do uzupełnienia wniosku, na podstawie art. 64 § 2 kpa, dokonał z opóźnieniem (tj. od 71 do 153 dni od dnia wpływu wniosku), co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. RZGW prawidłowo wzywał wnioskodawców do uzupełnienia niekompletnych wniosków o wydanie pozwolenia wodnoprawnego oraz do złożenia wyjaśnień lub do zajęcia stanowiska w sprawie. Na 14 prowadzonych postępowań tylko w czterech⁴⁸ przypadkach podmioty złożyły kompletne wnioski, a 10⁴⁹ wniosków wymagało

W postępowaniu z wniosku PG „SILESIA” Sp. z o.o. w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 14 października 2021 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 16 listopada 2021 r., który zawiadomieniami z 15 listopada i 17 grudnia 2021 r. oraz z 20 stycznia 2022 r. zmieniono kolejno na 21 grudnia 2021 r., 18 lutego i 2 marca 2022 r. Decyzję wydano 2 marca 2022 r. W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „ROW” Ruch „Rydultowy” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 24 lutego 2022 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 28 kwietnia 2022 r., który zawiadomieniem z 6 kwietnia 2022 r. zmieniono na 27 maja 2022 r. Decyzję wydano 25 maja 2022 r.

³³ W postępowaniu z wniosku JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 18 lutego 2020 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 25 marca 2020 r., który zawiadomieniem z 16 marca 2020 r. zmieniono na 24 kwietnia 2020 r. Decyzję wydano 1 czerwca 2020 r., tj. 9 dni po przywróceniu biegu terminów zawieszonych do 23 maja 2020 r. ze względu na stan epidemii COVID-19.

W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Bolesław Śmiały” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 5 czerwca 2020 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 21 lipca 2020 r., który zawiadomieniem z 14 lipca 2020 r. zmieniono na 28 sierpnia 2020 r. Decyzję wydano 3 września 2020 r.

W postępowaniu z wniosku Tauron Wytwarzanie S.A. – Zakład Górniczy „Sobieski” w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 14 stycznia 2020 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 14 marca 2021 r., który zawiadomieniem z 8 marca 2021 r. zmieniono na 14 kwietnia 2021 r. Decyzję wydano 23 kwietnia 2021 r.

W postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2023 r.) w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania z 27 lipca 2023 r. wskazano termin załatwienia sprawy na 29 września 2023 r., który zawiadomieniem z 6 września 2023 r. zmieniono na 9 listopada 2023 r. Decyzję wydano 15 listopada 2023 r.

³⁴ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Halemba”.

³⁵ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „ROW” Ruch „Rydultowy”.

³⁶ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Murcki-Staszic”.

³⁷ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Bielszowice”.

³⁸ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Bolesław Śmiały”.

³⁹ Postępowanie z wniosku SRK S.A. – KWK „Centrum”.

⁴⁰ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2022 r.).

⁴¹ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2023 r.).

⁴² Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit”.

⁴³ Postępowanie z wniosku Tauron Wytwarzanie S.A. – Zakład Górniczy „Sobieski”.

⁴⁴ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2020 r.).

⁴⁵ Postępowanie z wniosku PG „SILESIA” Sp. z o.o.

⁴⁶ Postępowanie z wniosku JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów”.

⁴⁷ Postępowanie z wniosku PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła”.

⁴⁸ Dotyczy: postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Bolesław Śmiały”, postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Halemba”, postępowania z wniosku PG „SILESIA” Sp. z o.o. oraz postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2023 r.).

⁴⁹ Dotyczy postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „ROW” Ruch „Rydultowy”, postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Murcki-Staszic”, postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Bielszowice”, postępowania z wniosku SRK S.A. –

uzupełnienia braków formalnych. RZGW prawidłowo wezwał wnioskodawców do uzupełnienia braków, wskazując art. 63 § 2 kpa lub art. 64 § 2 kpa jako podstawę prawną wezwania, w którym określił braki wymagające uzupełnienia, wyznaczył termin na ich uzupełnienie (od ośmiu do 14 dni od otrzymania pisma)⁵⁰ oraz pouczył o skutkach nieusunięcia braków w terminie. Wymagane uzupełnienia wniosku dotyczyły przykładowo: konieczności dołączenia potwierdzenia uiszczenia opłaty za wydanie pozwolenia wodnoprawnego, konieczności dołączenia oryginałów lub urzędowo poświadczonych kopii pełnomocnictwa, wypisu i wyrys z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zasadniczych przekrojów podłużnych i poprzecznych koryta odbiornika wód pochodzących z odwodnienia zakładu górniczego, decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub oceny wodnoprawnej, czy też uzupełnienia braków wynikających z niespełnienia wymogów określonych dla operatu wodnoprawnego w art. 409 Prawo wodne, dotyczących przykładowo: braku wyszczególnienia zakresu wnioskowanego korzystania z wód i rodzaju oddziaływania zamierzonego korzystania z wód, braku określenia wpływu na wody powierzchniowe i podziemne (w tym na realizację celów środowiskowych), braku określenia stanu ścieków, braku określenia zakresu i częstotliwości analiz wód powyżej i poniżej miejsca zrzutu.

(akta kontroli tom II str. 1-612, 678-734)

Ponadto w toku prowadzonych postępowań RZGW prawidłowo wzywał strony postępowania do złożenia wyjaśnień lub zajęcie stanowiska na podstawie art. 50 kpa. Powyższe wezwania dotyczyły przykładowo: określenia zakresu i częstotliwości analiz ścieków, przedstawienia opisu przedsięwzięć i działań niezbędnych do spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego, przedstawienia wyników pomiarów ilości i jakości ścieków za okres obowiązywania poprzedniego pozwolenia wodnoprawnego, odniesienia się do zapisów § 12 rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, czy też uzupełnienia obowiązków ubiegającego się o pozwolenie wodnoprawne w stosunku do osób trzecich⁵¹.

(akta kontroli tom II str. 1-612, 678-734)

We wszystkich 14 postępowaniach Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Katowicach⁵² przekazał stanowisko o niewyrażeniu zgody na ponadnormatywne odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych, wskazując jednocześnie na konieczność narzucenia obowiązku zawarcia ugody pomiędzy Wnioskodawcą a OPZW dotyczącej partycypowania w kosztach zarybiania w przypadku przekraczania norm dotyczących zawartości chlorków i siarczanów w odprowadzanych ściekach oraz zobowiązanie podmiotów do m.in. przekazywania OPZW wyników pomiarów jakości wód powyżej i poniżej miejsca zrzutu z określoną częstotliwością informowania OPZW o istotnych awariach lub podania współrzędnych geodezyjnych miejsca zrzutu ścieków.

(akta kontroli tom II str. 1-612)

KWK „Centrum”, postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2022 r.), postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit”, postępowania z wniosku Tauron Wydobycie S.A. – Zakład Górniczy „Sobieski”, postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2020 r.), postępowania z wniosku PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła”, postępowania z wniosku JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów”,

⁵⁰ Zgodnie z art. 64 § 2 kpa wyznaczony termin nie może być krótszy niż siedem dni. W wezwaniach dotyczących wniosku PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2022 r.), Tauron Wydobycie S.A. – Zakład Górniczy „Sobieski”, PGG S.A. – KWK „ROW” Ruch „Rydultowy” oraz PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch „Bielszowice” wskazano termin ośmiu dni. W wezwaniach dotyczących wniosku PGG S.A. – KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit” oraz PGG S.A. – KWK „Sośnica” (z 2020 r.) wskazano termin 10 dni. W wezwaniach dotyczących wniosku PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła”, PGG S.A. – KWK „Murcki-Staszic” oraz SRK S.A. – KWK „Centrum” wskazano termin 14 dni.

⁵¹ Przykładowo: postępowanie GL.RUZ.421.300.2019.AK z wniosku PGG S.A. - pismo RZGW z dnia 5 maja 2020 r., postępowanie GL.RUZ.4210.109.2022.BS – pismo RZGW z dnia 13 lipca 2022 r., postępowanie GL.RUZ.4210.183.2021.AK z wniosku PG „SILESIA” Sp. z o.o. – pismo RZGW z dnia 14 października 2021 r.

⁵² Dalej: OPZW.

RZGW nierzetelnie weryfikował dane lub informacje przedstawione w operatach wodnoprawnych lub składanych wyjaśnieniach wnioskodawców uzasadniających odprowadzanie ścieków o zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, a dotyczących braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków lub nieopłacalności ich zastosowania i nie wymagał dokonania oceny możliwości retencjonowania (oraz dozowania) wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

2. Zgodność wydanych pozwoleń wodnoprawnych

W latach 2020-2023 obowiązywało łącznie 35 pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie zasolonych wód kopalnianych do wód powierzchniowych, którymi dysponował RZGW (15 decyzji wydanych przez Dyrektora RZGW, w tym 14 w badanym okresie oraz 20 pozwoleń wydanych przez inny organ przed 2020 r.) udzielonych następującym podmiotom i zakładom:

- jedno pozwolenie wodnoprawne udzielone PGWiR S.A. w 2012 r.⁵³;
- dwa pozwolenia wodnoprawne udzielone PG „SILESIA” Sp. z o.o. w latach 2017-2022⁵⁴;
- dwa pozwolenia wodnoprawne udzielone Tauron Wydobycie S.A. w latach 2016-2021 (Zakład Górniczy Sobieski)⁵⁵;
- dwa pozwolenia wodnoprawne udzielone Węglokoks Kraj S.A. w latach 2016-2018⁵⁶;
- trzy pozwolenia wodnoprawne udzielone JSW S.A. w latach 2017-2020 (KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Szczygłowice i Ruch Knurów – dwie decyzje)⁵⁷;
- pięć pozwoleń wodnoprawnych udzielonych SRK S.A. w latach 2014-2021 (KWK „Centrum” – dwie decyzje, KWK „Makoszowy”, KWK „Wujek” Ruch Śląsk, KWK „Wieczorek”)⁵⁸;
- 20 pozwoleń wodnoprawnych udzielonych PGG S.A. w latach 2012-2023 (KWK „Sośnica” - cztery decyzje, KWK „Murcki-Staszic” – trzy decyzje, po dwie decyzje - KWK „Mysłowice-Wesoła”, KWK „Ruda” Ruch Halemba, KWK „Piast-Ziemowit” Ruch Ziemowit, KWK „Bolesław Śmiały”, KWK „Ruda” Ruch Bielszowice, KWK „ROW” Ruch Rydułtowy oraz jedna decyzja - KWK „Piast-Ziemowit” Ruch Piast)⁵⁹.

⁵³ Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 3088/OS/2012 z dnia 5 listopada 2012 r. dla PGWiR S.A. – system retencyjno-dozujący „OLZA”.

⁵⁴ Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 3612/OS/2017 z dnia 30 października 2017 r. oraz decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r.

⁵⁵ Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2693/OS/2016 z dnia 24 października 2016 r. oraz decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r.

⁵⁶ Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 3111/OS/2016 z dnia 23 listopada 2016 r. dla Węglokoks Kraj S.A. – KWK Bobrek-Piekary Ruch Piekary oraz decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.62.2018.KM z dnia 4 czerwca 2018 r. dla Węglokoks Kraj S.A. – KWK Bobrek-Piekary Ruch Bobrek.

⁵⁷ Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 1453/OS/2017 z dnia 28 kwietnia 2017 r. dla JSW S.A. – KWK Knurów-Szczygłowice Ruch Knurów, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2061/OS/2017 z dnia 14 czerwca 2017 r. dla JSW S.A. – KWK Knurów-Szczygłowice Ruch Szczygłowice oraz decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. dla JSW S.A. – KWK Knurów-Szczygłowice Ruch Knurów.

⁵⁸ Decyzja Dyrektora RZGW nr NO/021-P-28/15/13/835 z dnia 15 stycznia 2014 r. dla SRK S.A. – KWK Centrum, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2284/OS/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. dla SRK S.A. – KWK Makoszowy, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 1642/OS/2016 z dnia 29 lipca 2016 r. dla SRK S.A. – KWK Wujek Ruch Śląsk, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 1638/OS/2017 z dnia 26 maja 2017 r. dla SRK S.A. – KWK Wieczorek oraz decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. dla SRK S.A. – KWK Centrum.

⁵⁹ Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 102/OS/2012 z dnia 17 stycznia 2012 r. dla PGG S.A. – KWK Murcki-Staszic Ruch Boże Dary, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2385/OS/2012 z dnia 24 sierpnia 2012 r. dla PGG S.A. – KWK Sośnica, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 3393/OS/2012 z dnia 10 grudnia 2012 r. dla PGG S.A. – KWK ROW Ruch Rydułtowy, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 1198/OS/2013 z dnia 10 maja 2013 r. dla PGG S.A. – KWK Mysłowice-Wesoła, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2160/OS/2013 z dnia 1 października 2013 r. dla PGG S.A. – KWK Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 339/OS/2014 z dnia 10 lutego 2014 r. dla PGG S.A. – KWK Murcki-Staszic, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2246/OS/2014 z dnia 14 listopada 2014 r. dla PGG S.A. – KWK Ruda Ruch Halemba, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 2/OS/2015 z dnia 31 grudnia 2014 r.

Z ww. pozwoleń wodnoprawnych 19 dotyczyło zgody na wprowadzanie wód pochodzących z odwodnienia kopalń do wód powierzchniowych znajdujących się na obszarze dorzecza Odry, a 16 dorzecza Wisły - w ilości dopuszczalnej rocznej od 109,5 tys. m³ do ponad 41,5 mln m³ oraz przy dopuszczalnych poziomach stężeń chlorków od 150 mg/l do 63 200 mg/l i siarczanów od 500 mg/l do 29 315 mg/l.

(akta kontroli tom I str. 16-164, 176-235, 249-289, 302-307, 317-325, 328-348, 363-394, 419-431, 445-457, 492-495)

We wszystkich 14 pozwoleniach wodnoprawnych⁶⁰, wydanych w badanym okresie, określono ponadnormatywne zawartości chlorków lub siarczanów w odprowadzanych wodach (tj. wyższe niż określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, w którym - w tabeli II - wskazano dopuszczalny limit zanieczyszczeń chlorkami na poziomie 1 000 mg/l, a siarczanami 500 mg/l), lecz zgodne z odstępstwem określonym w § 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 rozporządzenia, zgodnie z którym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych niezależnie od sumy stężeń chlorków i siarczanów, mogą być wprowadzane do śródlądowych wód powierzchniowych płynących - jeżeli sumaryczna zawartość stężeń chlorków i siarczanów w tych wodach, wyliczona przy założeniu pełnego wymieszania, nie przekroczy 1 000 mg/l. Jeżeli nie można spełnić tych warunków, a zastosowanie dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków oraz zmiana w procesie produkcji są niemożliwe lub ekonomicznie nieuzasadnione, można dopuścić wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości wyższej niż 1 000 mg/l, poniżej miejsca wprowadzania ścieków lub wód, o ile nie spowoduje to szkód w środowisku wodnym i nie utrudni korzystania z wód przez innych użytkowników. W udzielonych przez Dyrektora RZGW pozwoleniach wodnoprawnych dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń chlorkami były wyższe od 2,4 do 45 razy, a siarczanami od 1,4 do 5 razy wyższe niż norma i wynosiły, odpowiednio:

- 2 400 mg/l i 700 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r. dla Tauron Wydobycie - Zakład Górniczy Sobieski), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 41 522,4 tys. m³,
- 3 500 mg/l i 1 600 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.43.2022.8.BS z dnia 14 czerwca 2022 r. dla PGG S.A. - KWK Ruda Ruch Bielszowice), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 1 839,6 tys. m³,
- 4 300 mg/l i 1 625 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. dla SRK S.A. - KWK Centrum), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 14 235,1 tys. m³,

dla PGG S.A. - KWK Piast-Ziemowit Ruch Piast, decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 450/OS/2017 z dnia 6 lutego 2017 r. dla PGG - KWK Bolesław Śmiały (mieszanina ze ściekami Tauron Elektrownia Łaziska), decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 780/OS/2017 z dnia 10 marca 2017 r. dla PGG S.A. - KWK Ruda Ruch Bielszowice, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4211.212.2019.AT/TS z dnia 16 kwietnia 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Sośnica, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Mysłówice-Wesoła, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Bolesław Śmiały (mieszanina ze ściekami Tauron Elektrownia Łaziska), decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.174m.2020.TS z dnia 5 października 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Ruda Ruch Halemba, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Murcki-Staszic, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r. dla PGG S.A. - KWK Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.18.2022.10.BS z dnia 25 maja 2022 r. dla PGG S.A. - KWK ROW Ruch Rydułtowy, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.43.2022.8.BS z dnia 14 czerwca 2022 r. dla PGG S.A. - KWK Ruda Ruch, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS, zastąpiona decyzją Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 26 września 2022 r. dla PGG S.A. - KWK Sośnica, decyzja Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.91.2023.8.BS z dnia 15 listopada 2023 r. dla PGG S.A. - KWK Sośnica.

⁶⁰ Nie dotyczy decyzji nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r. dla PGG S.A. - KWK Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit, w której dla wylotów W-2 i W-3 określono limit chlorków do 1 000 mg/l i siarczanów do 500 mg/l przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków - 1 897,5 tys. m³ (wylot W-2) i 1 460 tys. m³ (wylot W-3).

- 9 000 mg/l i 1 800 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.18.2022.10.BS z dnia 25 maja 2022 r. dla PGG S.A. - KWK ROW Ruch Rydułtowy), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 5 913 tys. m³,
- 9 500 mg/l i 1 500 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.174m.2020.T z dnia 5 października 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Ruda Ruch Halemba), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 10 495,9 tys. m³,
- 9 500 mg/l i 1 100 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. dla PGG S.A.- KWK Bolesław Śmiały), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 5 110 tys. m³,
- 18 945 mg/l i 1 895 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4211.212.2019.AT/TS z dnia 16 kwietnia 2020 r. dla PGG S.A.- KWK Sośnica), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 2 379,4 tys. m³,
- 18 945 mg/l i 1 895 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS; GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 26 września 2022 r. dla PGG S.A. - KWK Sośnica), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków - 2 379,4 tys. m³,
- 21 000 mg/l i 1 200 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. dla PGG S.A. - KWK Mysłowice-Wesoła), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 10 993,8 tys. m³,
- 24 910 mg/l i 1 940 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.91.2023.8.BS z dnia 15 listopada 2023 r. dla PGG S.A. - KWK Sośnica), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 2 537,1 tys. m³,
- 29 000 mg/l i 2 000 mg/l (wylot W-1) (decyzja nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r. dla PGG S.A. - KWK Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 12 640,5 tys. m³,
- 30 000 mg/l i 1 500 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. dla JSW S.A. - KWK Knurów-Szczygłowice Ruch Knurów), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków - 1 800 tys. m³,
- 35 000 mg/l i 900 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2020 r. dla PGG S.A.- KWK Murcki-Staszic), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 2 628 tys. m³,
- 45 000 mg/l i 2 500 mg/l (decyzja nr GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r. dla PG SILESIA Sp. z o.o.), przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzonych ścieków – 5 032,4 tys. m³.⁶¹

W żadnym z ww. pozwoleń wodnoprawnych w decyzji nie określono warunku nieprzekraczania 1 000 mg/l sumarycznej zawartości stężeń chlorków i siarczanów w wodach powierzchniowych wyliczonej przy założeniu pełnego wymieszania odprowadzanych wód z wodami odbiornika. Ustalone w pozwoleniach wodnoprawnych parametry dotyczące zarówno ilości odprowadzanych wód, jak i zawartości zanieczyszczeń w odprowadzanych wodach, odpowiadały wnioskowanym wartościom zawartym w operatach wodnoprawnych złożonych przez wnioskodawców. Wnioskowane wartości zanieczyszczeń przewyższały jednak wartości wynikające z dołączonych do operatów dokumentów, w tym wyników badań

⁶¹ Wartości dotyczą zasolonych wód kopalnianych i nie obejmują np. wód opadowych i roztopowych określonych w pozwoleniach, a wskazane ilości zostały zaokrąglone do jednego miejsca po przecinku.

ścieków wykonanych w latach poprzedzających złożenie wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego.

(akta kontroli tom I str. 16-159, 492-495, tom II str. 674-734, tom IV str. 157-226)

Wydając pozwolenia wodnoprawne na wyższe stężenia chlorków i siarczanów, RZGW nie dokonał rzetelnej oceny wpływu prowadzonej przez wnioskodawców działalności na środowisko wodne, jak i działalności innych podmiotów w kontekście m.in. skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń, nierzetelnie weryfikował dane lub informacje przedstawione przez wnioskodawców w operatach wodnoprawnych lub składanych wyjaśnieniach, uzasadniające odprowadzanie ścieków o zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, w tym dotyczące braku negatywnego wpływu takich ścieków na środowisko wodne oraz nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W pozwoleniach wodnoprawnych określono częstotliwości i sposoby prowadzenia pomiarów ścieków w miejscu ich wprowadzania do wód powierzchniowych zgodnie z zapisami § 5 ust. 7 rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, przy czym w 13 z 14 decyzji określono minimalną częstotliwość dokonywania analiz jakościowych ścieków w miejscu wylotu, tj. raz na dwa miesiące, a tylko w jednym pozwoleniu wodnoprawnym - z częstotliwością większą niż minimalna, tj. raz w miesiącu⁶². Ustalono częstotliwości pomiarów były zgodne z danymi zawartymi w operatach wodnoprawnych. W ww. pozwoleniach nie zobowiązano podmiotów do stałego monitoringu pomiarów⁶³.

(akta kontroli tom I str. 16-159, 492-495, tom II str. 678-734, tom IV str. 157-226)

Powyższe pozwolenia wodnoprawne zawierały wymagane elementy, o których mowa w art. 403 prawa wodnego, takie jak cel i zakres korzystania z wód oraz warunki wykonywania uprawnienia - dopuszczalne ilości substancji zanieczyszczających, miejsce poboru próbek ścieków, sposób i zakres prowadzenia pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód.

W 13 z 14 decyzji ustalono dodatkowe obowiązki dotyczące pomiarów poniżej lub powyżej miejsca zrzutu ścieków z określeniem częstotliwości i metod tych pomiarów⁶⁴, a w dziewięciu pozwoleniach wodnoprawnych określono również dodatkowe obowiązki wobec podmiotu uprawnionego do rybactwa, narażonego na szkody w związku z wykonywaniem pozwolenia, poprzez zobowiązanie podmiotów do partycypacji w kosztach zarybiania, zgodnie z art. 403 ust. 6 pkt 5 prawa wodnego⁶⁵.

(akta kontroli I str. 16-159, 492-495, tom II str. 678-734)

We wszystkich 14 pozwoleniach wodnoprawnych określono obowiązki podmiotów - konieczne ze względu na ochronę środowiska - dotyczące przedsięwzięć i działań ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego, zgodnie z art. 403 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 16 prawa wodnego. Jednak działania te i przedsięwzięcia podejmowane przez podmioty w celu ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko wodne

⁶² Dotyczy decyzji nr GL.RUZ.4210.18.2022.10.BS z dnia 25 maja 2022 r. dla PGG S.A. - KWK ROW Ruch Rydułtowy.

⁶³ W dwóch decyzjach zobowiązano podmioty do monitoringu jakości albo ilości wód bez określenia sposobu jego wykonywania czy też rodzaju (dot. pozwolenia wodnoprawnego dla Tauron Wydobyć S.A. oraz dla PGG S.A. - KWK Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit).

⁶⁴ Do pomiarów powyżej lub poniżej miejsca zrzutu nie zobowiązano w decyzji nr GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS; GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 26.09.2022 dla PGG S.A. - KWK Sośnica.

⁶⁵ Do partycypacji w kosztach zarybiania nie zobowiązano w decyzjach: nr GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS; GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 26.09.2022 dla PGG S.A. - KWK Sośnica, nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r dla Tauron Wydobyć S.A., nr GL.RUZ.4210.91.2023.8.BS z dnia 15 listopada 2023 r. dla PGG S.A. - KWK Sośnica oraz nr GL.RUZ.4210.18.2022.10.BS z dnia 25 maja 2022 r. dla PGG S.A. - KWK ROW Ruch Rydułtowy oraz nr GL.RUZ.4210.43.2022.8.BS z dnia 14 czerwca 2022 r dla PGG S.A. - KWK Ruda Ruch „Bielszowice”.

określono na bardzo ogólnym poziomie, niejednokrotnie wykluczającym możliwość weryfikacji ich realizacji. Przykładowo: sedimentacja w osadnikach wód dołowych, zamknięcie i otamowanie wyrobisk, czyszczenie osadników, doszczelnianie zrobów, magazynowanie wód dopływających w zrobach⁶⁶; ograniczenia dopływu wód silnie zasolonych do wyrobisk, zatrzymanie wód w zrobach poeksploatacyjnych, wykorzystywanie części wód do własnych celów technologicznych⁶⁷, czy m.in. ograniczenia dopływu wód silnie zasolonych do wyrobisk z wykorzystaniem metod górniczo-geologicznych, stosowanie technologii oczyszczania wód z zawiesiny w chodnikach wodnych oraz w osadnikach powierzchniowych, bieżące prowadzenie zabiegów hydrotechnicznych⁶⁸.

Tylko w trzech decyzjach wskazane działania i przedsięwzięcia dotyczyły retencji wód. W pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym PGG S.A. – KWK Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit wśród działań niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego (tj. przedsięwzięć łagodzących skutki negatywnych oddziaływań na środowisko), wskazano kierowanie wód słonych do systemu retencyjno-dozującego Wola Ruch Piast⁶⁹, w pozwoleniu wodnoprawnym udzielonym PG „SILESIA” Sp. z o.o. - dozowanie zrzutu wód poprzez zbiornik retencyjno-dozujący Kaniów⁷⁰, w pozwoleniu udzielonym Tauron Wydobywie S.A. - przygotowanie osadnika Biały Brzeg do funkcji zbiornika retencyjno-dozującego (do 2028 r.)⁷¹.

Powyższe obowiązki były ustalane w pozwoleniach wodnoprawnych na wniosek stron postępowania, tj. przez uwzględnienie w decyzjach obowiązków zawartych w operatach wodnoprawnych przedłożonych przez wnioskodawców oraz wskazanych w toku prowadzonych postępowań przez inne strony postępowania - zaakceptowanych przez wnioskodawców. Określone w decyzjach obowiązki nie korelowały z ilością i jakością wprowadzanych do wód ścieków i w praktyce były ustalane w oparciu o zobowiązanie samego wnioskodawcy do ich realizacji.

(akta kontroli tom I str. 16-159, 492-495, tom II str. 1-587, 674-734, tom IV str. 157-226)

3. Prowadzenie kontroli u podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono łącznie 10 kontroli u podmiotów wprowadzających do wód powierzchniowych wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych z województwa śląskiego, w tym dwie kontrole planowe oraz osiem kontroli doraźnych. W odniesieniu do poszczególnych lat w okresie objętym kontrolą:

- w latach 2020-2021 nie przeprowadzono żadnej kontroli;
- w 2022 r. przeprowadzono jedną kontrolę w PGWiR S.A.⁷²;

⁶⁶ Decyzja nr GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS; GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 26 września 2022 r. wydana dla PGG S.A. - KWK Sośnica.

⁶⁷ Decyzja nr GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. wydana dla SRK S.A. – KWK Centrum.

⁶⁸ Decyzja nr GL.RUZ. GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. wydana dla JSW S.A. – KWK Knurów-Szczygłowice Ruch Knurów.

⁶⁹ Decyzja nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30.06.2021 r.

⁷⁰ Decyzja nr GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r.

⁷¹ Decyzja nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r.

⁷² Kontrola nr GL.RUK.452.25.2022 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.4210.171.2020.JPŁ z dnia 17 sierpnia 2020 r. wydanego przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach (dalej:ZZG) dla PGWiR S.A. na odprowadzanie wód kopalnianych poprzez system retencjonujący-dozujący „OLZA”.

- w 2023 r. przeprowadzono dziewięć kontroli, w tym po jednej kontroli w JSW S.A.⁷³, PG „SILESIA” Sp. z o.o.⁷⁴ i Węglokoks Kraj S.A.⁷⁵, dwie kontrole w PGG S.A.⁷⁶ oraz cztery kontrole w SRK S.A.⁷⁷.

(akta kontroli tom III str. 476-477, 489-520)

Jako przyczyny niewykonywania kontroli w latach 2020-2021 Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora wskazał, że „(...) W latach 2020-2021 do RZGW w Gliwicach nie wpłynęły żadne zgłoszenia w sprawie podejrzeń nieprawidłowego korzystania z wód przez podmioty odprowadzające wody dołowe do wód powierzchniowych, nie otrzymano również wytycznych z jednostek nadrzędnych (Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie lub Ministerstwa) aby wprowadzić do projektu planu kontroli takie podmioty. W związku z powyższym nie prowadzono kontroli w przedmiotowych podmiotach.”

(akta kontroli tom IV str. 45-57)

Wszystkie ww. kontrole przeprowadzono na podstawie art. 334 pkt 1, 2 i 5 prawa wodnego w zakresie korzystania z wód oraz ochrony zasobów wodnych, przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach wydanych na podstawie prawa wodnego oraz utrzymywania wód i urządzeń wodnych, a zasady przeprowadzania kontroli regulowały Zasady przeprowadzania kontroli w PGW WP. W ramach wszystkich kontroli przeprowadzono oględziny. Podczas pięciu kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości⁷⁸, a podczas czterech stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- podczas kontroli gospodarowania wodami nr GL.RUK.452.5.2023 dot. SRK S.A. Pompownia Siemianowice-Chorzów, Pompownia Pstrowski i Pompownia Szombierki stwierdzono nienależyte utrzymanie zabudowy koryta rowu w obrębie wylotu oraz konstrukcji wylotu i zalecono remont,
- podczas kontroli gospodarowania wodami nr GL.RUK.452.6.2023 dot. JSW S.A. KWK "Knurów-Szczygłowie" Ruch Szczygłowie oraz Ruch Knurów stwierdzono nienależyte utrzymanie wylotu koryta rowu oraz prawej skarpy cieku Czarnawka i zalecono remont,

⁷³ Kontrola nr GL.RUK.452.6.2023 dotycząca czterech pozwoleń wodnoprawnych: nr 2061/OS/2017 z dnia 14 czerwca 2017 r. wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla KWK Knurów-Szczygłowie Ruch Szczygłowie; nr 1453/OS/2017 z dnia 28 kwietnia 2017 r. wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla KWK Knurów-Szczygłowie Ruch Knurów; nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla KWK Knurów-Szczygłowie Ruch Knurów oraz nr 2456/OS/2013 z dnia 28 kwietnia 2013 r. wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla KWK Knurów-Szczygłowie Ruch Knurów.

⁷⁴ Kontrola nr GL.RUK.452.4.2023 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla PG „SILESIA” Sp. z o.o.

⁷⁵ Kontrola nr GL.RUK.452.19.2023 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.421.62.2018.KM z dnia 4 czerwca 2018 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla Węglokoks Kraj S.A. KWK Bobrek-Piekary Ruch Bobrek.

⁷⁶ Kontrola nr GL.RUK.451.5.2023 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr 780/OS/2017 z dnia 10 marca 2017 r. wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla PGG S.A. KWK Ruda Ruch Bielszowice.

Kontrola nr GL.RUK.452.7.2023 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla PGG S.A. dla KWK Bolesław Śmiały.

⁷⁷ Kontrola nr GL.RUK.452.46.2023 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.421.512.2018.JPŁ z dnia 23 września 2019 r., wydanego przez Dyrektora ZZG dla SRK S.A. CZOK Dębienko.

Kontrola nr GL.RUK.451.7.2023 dotycząca pozwolenia wodnoprawnego nr GL.ZUZ.1.421.302.2018.JP z dnia 22 października 2018 r. wydanego przez Dyrektora ZZG dla SRK S.A. Pompownia Gliwice.

Kontrola nr GL.RUK.452.22.2023 dotycząca dwóch pozwoleń wodnoprawnych nr OS.WS.7322.103.2016 z dnia 29 lipca 2016 r., wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla SRK S.A. KWK Wujek Ruch Śląsk oraz nr OS.WS.159.2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla SRK S.A. KWK Wujek Ruch Śląsk,

Kontrola nr GL.RUK.452.5.2023 dotycząca czterech pozwoleń wodnoprawnych: nr ZEC.6341.31.2015 z dnia 1 lutego 2016 r. wydanego przez Prezydenta Miasta Bytomia dla SRK S.A. Pompownia Siemianowice-Chorzów; nr GL.ZUZ.1.4210.356.2022.KP z dnia 15 lutego 2022 r. wydanego przez Dyrektora ZZG dla SRK S.A. Pompownia Pstrowski; GL.ZUZ.1.421.316.2018.JP z dnia 29 listopada 2018 r. wydanego przez Dyrektora ZZG dla SRK S.A. Pompownia Szombierki.

⁷⁸ Dotyczy kontroli nr: GL.RUK.452.19.2023 w Węglokoks Kraj S.A. KWK Bobrek-Piekary Ruch Bobrek, GL.RUK.451.5.2023 w PGG S.A. KWK Ruda Ruch Bielszowice, GL.RUK.452.4.2023 w PG „SILESIA” Sp. z o.o., GL.RUK.451.7.2023 w SRK S.A. Pompownia Gliwice oraz GL.RUK.452.25.2022 PGWiR S.A. - system retencjonujący „OLZA”.

- podczas kontroli gospodarowania wodami nr GL.RUK.452.7.2023 dot. PGG S.A. KWK Bolesław Śmiały stwierdzono nienależyte utrzymanie skarpy Gostyni i zalecono uzupełnienie braków,
- podczas kontroli gospodarowania wodami nr GL.RUK.452.22.2023 dot. SRK S.A. KWK Wujek Ruch Śląsk oraz KWK Makoszowy stwierdzono nienależyte utrzymanie konstrukcji niecki wypadowej wylotu, skarpy oraz przepływu ciekłu Czarniawka oraz zalecono remont, odbudowę i usunięcie elementów w obrębie wylotu utrudniających przepływ,

a w jednym przypadku - kontroli gospodarowania wodami nr GL.RUK.452.46.2022 w SRK S.A. CZOK „Dębieńsko” - stwierdzono korzystanie z wód niezgodnie z pozwoleniem poprzez zmianę sposobu odprowadzania wód zasolonych oraz nieznaczne przekroczenie norm odprowadzanych wód i wystąpiono z wnioskiem do Dyrektora Zarządu Zlewni w Gliwicach – organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego - o rozważenie cofnięcia pozwolenia wodnoprawnego. Z każdej przeprowadzonej kontroli sporządzono protokół kontroli, a w przypadkach, w których stwierdzono nieprawidłowości wydano zarządzenie pokontrolne nakładające zalecenia z terminem ich realizacji.

W ramach prowadzonych kontroli nie zachodziła potrzeba współdziałania z innymi organami kontroli, administracji publicznej lub organizacjami społecznymi.

(akta kontroli tom III str. 476-477, 489-520)

Kontrole gospodarowania wodami przeprowadzono nierzetelnie i z naruszeniem zasad prowadzenia kontroli w PGW WP. W ramach czynności analizowano tylko część warunków i obowiązków wynikających z udzielonego pozwolenia wodnoprawnego, m.in. nie sprawdzano realizowania przez podmioty wskazanych w pozwoleniach wodnoprawnych przedsięwzięć i działań prośrodowiskowych, protokoły kontroli nie odzwierciedlały dokonanej analizy zebranego w toku kontroli materiału, w upoważnieniach do przeprowadzenia kontroli nie wskazywano numerów legitymacji służbowych kontrolujących, a protokoły z kontroli sporządzano w jednym egzemplarzu zamiast w dwóch wymaganych. Powyższe opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

4. Monitorowanie wykonania wniosków i zaleceń pokontrolnych

Wszystkie wnioski i zalecenia pokontrolne zostały wykonane przez podmioty przed upływem wyznaczonego na ich realizację terminu, stąd nie wystąpiła konieczność ich dalszego monitorowania. Ponadto nie zachodziły przesłanki do wystąpienia z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego lub innego przewidzianego prawem postępowania wobec osób odpowiedzialnych za dopuszczenie do uchybień wykazanych podczas przeprowadzanych kontroli.

(akta kontroli tom III str. 476-477, 489-520)

5. Wydanie decyzji w sprawie cofnięcia lub ograniczenia pozwoleń wodnoprawnych bez odszkodowania

RZGW jako organ I instancji nie prowadził postępowań w zakresie cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego wydanego podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodniania zakładów górniczych. Jako organ II instancji prowadził jedno postępowanie w przedmiocie odwołania od decyzji Dyrektora ZZG o cofnięciu bez odszkodowania pozwoleń wodnoprawnych udzielonych SRK S.A. W wyniku wniesionego przez SRK S.A. odwołania, Dyrektor RZGW decyzją nr GL.RZU.4213.1.2023.BS z dnia 16 czerwca 2023 r. uchylił w całości decyzję Dyrektora ZZG nr GL.ZUZ.1.4213.2.2023.JPA z dnia 31 marca 2023 r. i orzekł o cofnięciu bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego udzielonego punktem II.2. decyzji Dyrektora ZZG z dnia 23 września 2019 r., znak:

GL.ZUZ.1.421.512.2018.JPŁ, tj. na usługę wodną polegającą na wprowadzaniu wód kopalnianych do rzeki Bierawki. Wyrokiem z dnia 8 marca 2024 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach^{79,80}, na podstawie art. 145 § 1 pkt 1 lit. a ppsa⁸¹, uchylił zaskarżoną przez SRK S.A. decyzję Dyrektora RZGW. W uzasadnieniu wyroku WSA stwierdził, że „(...) stan faktyczny w sprawie został ustalony w sposób prawidłowy”. „(...) W ocenie Sądu zarówno z treści decyzji z dnia 23 września 2019 r., jak i ze znajdującego się w aktach sprawy operatu wynika, że działalność Spółki powinna być prowadzona w taki sposób, że wody mocno zasolone (z niższych poziomów) powinny być odsalane, zaś wody słodkie i mało zasolone, mogą być kierowane bezpośrednio do rzeki. W tym zakresie skład orzekający akceptuje stanowisko organów administracji. (...) Po stwierdzeniu zmiany celu i zakresu korzystania z wód organ administracji może ale nie musi cofnąć (ograniczyć pozwolenia). Jednakże nie może on działać w sposób dowolny. W uzasadnieniu organów obu instancji brak jakichkolwiek rozważań dotyczących zasadności cofnięcia (ograniczenia) pozwolenia wodnoprawnego. Brak takich ustaleń uniemożliwia merytoryczną ocenę zaskarżonej decyzji. Dlatego ponownie prowadząc postępowanie powinien rozważyć, czy w zaistniałej sprawie istnieją przesłanki do podjęcia rozstrzygnięcia na podstawie art. 415 pkt 1 prawa wodnego mając świadomość, że jest to decyzja uznaniowa. Jeśli uzna, że ku temu przesłanki zachodzą, powinien to odpowiednio uzasadnić.” Orzeczenie stało się prawomocne z dniem 24 maja 2024 r.

(akta kontroli tom II str. 614-673)

6. Dokonywanie przeglądów pozwoleń wodnoprawnych

W latach 2020-2023 RZGW dysponował łącznie 35 obowiązującymi pozwoleniami wodnoprawnymi, w tym 15 wydanych przez Dyrektora RZGW oraz 20 wydanych przez inny organ⁸².

(akta kontroli tom I str. 16-164, 176-235, 249-289, 302-307, 317-325, 328-348, 363-394, 419-431, 445-457, 492-495, tom IV str. 134-153)

RZGW przeprowadził 15 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych wydanych podmiotom odprowadzającym wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, w tym po jednym przeglądzie w Węgłokoks Kraj S.A. – KWK „Bobrek-Piekary” Ruch Bobrek i Południowym Koncernie Węglowym S.A. (dawniej: Tauron Wydobycie S.A.) – Zakład Górniczy „Sobieski”, trzy przeglądy w JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów i Ruch Szczygłowice, cztery przeglądy w SRK S.A. – KWK „Wujek” Ruch Śląsk, KWK „Makoszowy”, KWK „Bobrek-Centrum” Ruch Centrum oraz sześć w PGG S.A. – KWK „Ruda” Ruch Bielszowice i Ruch Halemba, KWK „Mysłowice-Wesoła”, KWK „Bolesław Śmiały”, KWK „Murcki-Staszic”⁸³.

⁷⁹ Dalej: WSA.

⁸⁰ Sygn. akt: II SA/GI 1477/23.

⁸¹ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 935), dalej: ppsa.

⁸² Zob. przypisy 54-60.

⁸³ Protokół z dnia 28 grudnia 2021 r. z przeglądu pozwolenia wodnoprawnego Marszałka Województwa Śląskiego nr 780/OS/2017 z dnia 10 marca 2017 r. udzielonego PGG S.A. KWK „Ruda” Ruch Bielszowice; protokół z dnia 16 stycznia 2023 r. z przeglądu pozwolenia wodnoprawnego Marszałka Województwa Śląskiego nr 1453/OS/2017 z dnia 28 kwietnia 2017 r. udzielonego JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów; protokół z dnia 16 stycznia 2023 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.174m.2020.TS z dnia 5 października 2020 r. udzielonego PGG S.A. KWK „Ruda” Ruch Halemba; protokół z dnia 16 stycznia 2023 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. udzielonego SRK S.A. KWK „Bobrek-Centrum” Ruch Centrum; protokół z dnia 20 stycznia 2023 r. z przeglądu pozwolenia Marszałka Województwa Śląskiego nr 780/OS/2017 z dnia 10 marca 2017 r. udzielonego PGG S.A. KWK „Ruda” Ruch Bielszowice; protokół z dnia 9 lutego 2023 r. z przeglądu pozwolenia Marszałka Województwa Śląskiego nr 2284/OS/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. udzielonego SRK S.A. KWK „Makoszowy”; protokół z dnia 8 lutego 2023 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.62.2018.KM z dnia 4 czerwca 2018 r. udzielonego Węgłokoks S.A. KWK „Bobrek-Piekary” Ruch Bobrek; protokół z dnia 24 lutego 2023 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. udzielonego JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów; protokół z dnia 24 lutego 2023 r. z przeglądu pozwolenia Marszałka Województwa Śląskiego nr 2061/OS/2017 z dnia 14 czerwca 2017 r. udzielonego JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Szczygłowice; protokół z dnia 2 czerwca 2023 r. z przeglądu pozwolenia nr 1642/OS/2016 z dnia 29 lipca 2016 r.

W ramach prowadzonych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych w żadnym przypadku RZGW nie stwierdził przekroczeń limitów ilości i jakości odprowadzanych ścieków, ani naruszeń dotyczących miejsca i częstotliwości wykonywania pomiarów, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Z każdego przeprowadzonego przeglądu sporządzono protokół, w którym opisano przeprowadzone czynności, a w dalszej części stwierdzano, że nie zaistniały przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia - w 13 przypadkach⁸⁴, albo że „*brak jest podstaw do stwierdzenia, czy dalsze korzystanie z wód na warunkach ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym stwarza stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi lub stan zagrażający powstaniu poważnych szkód w środowisku, w szczególności z uwagi na występujące zmiany w środowisku wodnym*” oraz „*że na podstawie powyższych informacji i dokumentów oraz wyników Państwowego Monitoringu Środowiska nie jest możliwe stwierdzenie, czy w/w pozwolenie wodnoprawne powinno zostać cofnięte lub ograniczone*” – w dwóch przypadkach^{85, 86}.

(akta kontroli tom III str. 425-474, 478-488, tom IV str. 134-153)

Dodatkowo w okresie objętym kontrolą RZGW rozpoczął czynności związane z przeglądem pozwolenia wodnoprawnego nr 2/OS/2015 wydanego 31 grudnia 2014 r. przez Marszałka Województwa Śląskiego dla Kompani Węglowej S.A. Oddział KWK „Piaś” w Bieruniu (obecnie PGG S.A.). Czynności te rozpoczęto z opóźnieniem, tj. dopiero w dniu 2 czerwca 2023 r., co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W latach 2020-2023 RZGW nie przeprowadzał dodatkowych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 416 ust. 2 prawo wodne, gdyż jak wyjaśniono nie został zobowiązany do przeprowadzenia ww. dodatkowych przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, w odniesieniu do pozwoleń wydanych podmiotom wprowadzającym wody dołowe do wód powierzchniowych.

(akta kontroli tom IV str. 12)

Czynności w ramach przeglądów pozwoleń wodnoprawnych prowadzono nierzetelnie i z naruszeniem wytycznych KZGW, gdyż RZGW nie sprawdzał realizowania przez podmioty wskazanych w pozwoleniach wodnoprawnych przedsięwzięć i działań prośrodowiskowych, nie we wszystkich przypadkach żądał pełnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków, kopii dokumentów potwierdzających przekazanie wyników pomiarów badań ścieków lub realizację określonych w decyzjach obowiązków wobec podmiotu uprawnionego do rybactwa oraz nie wykonał oględzin urządzeń wodnych, co było niezgodnie z wytycznymi KZGW. Przypadki te opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

udzielnego SRK S.A. KWK „Wujek” Ruch Śląsk; protokół z dnia 21 grudnia 2023 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.300.2019.AK udzielnego PGG S.A. KWK „Mysłowice-Wesoła”; protokół z dnia 19 stycznia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. udzielnego PGG S.A. KWK „Bolesław Śmiały”; protokół z dnia 22 stycznia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS udzielnego Tauron Wydobycie S.A. Zakład Górnictwa „Sobieski”; protokół z dnia 11 grudnia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2024 r. udzielnego PGG S.A. KWK „Murcki-Staszic”; protokół z dnia 18 grudnia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Marszałka Województwa Śląskiego nr 2284/OS/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. udzielnego SRK S.A. KWK „Makoszowy”.

⁸⁴ Zob. przypis 85, za wyjątkiem protokołu z dnia 11 grudnia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2024 r. udzielnego PGG S.A. KWK „Murcki-Staszic” oraz protokołu z dnia 18 grudnia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Marszałka Województwa Śląskiego nr 2284/OS/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. udzielnego SRK S.A. KWK „Makoszowy”.

⁸⁵ Protokół z dnia 11 grudnia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2024 r. udzielnego PGG S.A. KWK „Murcki-Staszic” oraz protokół z dnia 18 grudnia 2024 r. z przeglądu pozwolenia Marszałka Województwa Śląskiego nr 2284/OS/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. udzielnego SRK S.A. KWK „Makoszowy”.

⁸⁶ Do grudnia 2024 r. RZGW rozpoczął 42 przeglądy pozwoleń wodnoprawnych, na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji Odry (Dz.U. z 2023 r. poz. 1963), w tym 11 przeglądów dotyczyło zakładów wprowadzających do wód powierzchniowych zasolone wody kopalniane. Do 31 grudnia 2024 r. zakończono 27 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód na obszarze dorzecza Odry, w tym dwa przeglądy dotyczące zakładów odprowadzających zasolone wody kopalniane.

RZGW nie analizował zgodności z warunkami określonymi w pozwoleniach wodnoprawnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków, ujmowanych przez podmioty w składanych, na podstawie art. 304 ust. 1 prawa wodnego, informacji rocznych, co było działaniem nierzetelnym oraz nie podejmował skutecznych działań wobec podmiotów w przypadku zaniechania wykonania obowiązku, wynikającego z art. 304 ust. 1 prawa wodnego. Powyższe przypadki opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

7. Rozpatrywanie skarg i wniosków związanych z wprowadzaniem do wód powierzchniowych wód pochodzących z odwodnienia zakładów górniczych

Na podstawie przeglądu rejestru skarg i wniosków prowadzonego w RZGW w latach 2020-2023, w tym zawartych w nim informacji dotyczących zakresu podmiotowego i przedmiotowego skarg i wniosków, ustalono, że w wyżej wskazanym okresie nie wpłynęły do RZGW skargi i wnioski dotyczące zagadnień związanych z wprowadzaniem do rzek zasolonych wód z kopalń węgla kamiennego województwa śląskiego.

(akta kontroli tom III str. 543)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. RZGW prowadził postępowania administracyjne w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych z naruszeniem przepisów kpa. W dziewięciu z 14 postępowań administracyjnych liczba dni prowadzonego postępowania, po uwzględnieniu okoliczności wskazanych w art. 35 § 5 kpa, przekroczyła 60 dni i wyniosła:

- w postępowaniu z wniosku SRK S.A. - KWK „Centrum” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do nadania decyzji upłynęło 173 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 68 dni⁸⁷;
- w postępowaniu z wniosku (z 2022 r.) PGG S.A. - KWK „Sośnica” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do nadania decyzji upłynęło 125 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 69 dni⁸⁸;
- w postępowaniu z wniosku (z 2023 r.) PGG S.A. - KWK „Sośnica” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 178 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 73 dni⁸⁹;
- w postępowaniu z wniosku PGG S.A. - KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 411 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 106 dni⁹⁰;
- w postępowaniu z wniosku TAURON Wydobyte S.A. – Zakład Górniczy „Sobieski” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 311 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 116 dni⁹¹;

⁸⁷ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 11 czerwca 2021 r.

⁸⁸ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4210.109.2022.8.BS; GL.RUZ.4210.109.2022.11.BS z dnia 26 września 2022 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 26 maja 2022 r.

⁸⁹ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4210.91.2023.8.BS z dnia 15 listopada 2023 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 23 maja 2023 r.

⁹⁰ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 12 maja 2020 r.

⁹¹ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 23 czerwca 2020 r.

- w postępowaniu z wniosku (z 2020 r.) PGG S.A.– KWK „Sośnica” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 229 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 124 dni⁹²;
- w postępowaniu z wniosku PG „SILESIA” Sp. z o.o. od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 196 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 138 dni⁹³;
- w postępowaniu z wniosku JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowie” Ruch „Knurów” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 254 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 153 dni⁹⁴;
- a w postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła” od daty wpływu wniosku o wydanie pozwolenia wodnoprawnego do wydania decyzji upłynęło 335 dni kalendarzowych, a samo postępowanie trwało 181⁹⁵ dni.

(akta kontroli tom II str. 1-613, 678-734)

Ponadto, w pięciu postępowaniach w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych RZGW pierwszą czynność, która polegała na sporządzeniu wezwania do uzupełnienia wniosku na podstawie art. 64 § 2 kpa dokonał z opóźnieniem, tj.:

- w postępowaniu wniosku JSW S.A. - KWK „Knurów-Szczygłowie” Ruch „Knurów” (decyzja nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS) - 129 dni licząc od dnia wpływu wniosku;
- w postępowaniu z wniosku PGG S.A. KWK „Sośnica” (decyzja nr GL.RUZ.421.212.2019.AT/TS z dnia 16 kwietnia 2020 r.) - 110 dni, licząc od dnia wpływu wniosku;
- w postępowaniu z wniosku PGG S.A - KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit” (decyzja nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z 30 czerwca 2021 r.) - 88 dni licząc od dnia wpływu wniosku, po uwzględnieniu zawieszenia biegu terminu związanego z epidemią COVID;
- w postępowaniu z wniosku TAURON Wydobycie S.A. Zakład Górniczy „Sobieski” (decyzja nr GL.RUZ.4210.124m.2020.BS z 23 kwietnia 2021 r.) - 71 dni licząc od dnia wpływu wniosku;
- w postępowaniu z wniosku PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła” (decyzja nr GL.RUZ.421.300.2019.AKz 30 lipca 2020 r.) - 153 dni licząc do dnia wpływu wniosku.

Tym samym ww. postępowania prowadzono z naruszeniem art. 35 § 3 kpa.

(akta kontroli tom II str. 1-126, 390-458, 588-612, 613, 678-734)

Jak wyjaśniła Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora: „Pozwolenie wodnoprawne uprawnia wnioskodawcę do korzystania z wód w sposób i w zakresie w nim określonym, przy zachowaniu określonym w nim warunków oraz nałożonych w nim obowiązków. Równocześnie korzystanie to wpływa na stan wód a także na sposób i zakres korzystania z tych wód przez innych użytkowników. W związku z powyższym prowadząc postępowanie, mając na uwadze zasady prowadzenia postępowania zawarte w Kodeksie postępowania administracyjnego, organ zobowiązany był do podjęcia wszelkich czynności

⁹² W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4211.212.2019.AT/TS z dnia 16 kwietnia 2020 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 21 sierpnia 2019 r.

⁹³ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 23 sierpnia 2021 r.

⁹⁴ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 3 września 2019 r.

⁹⁵ W postępowaniu zakończonym wydaniem decyzji nr GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. wniosek o wydanie pozwolenia wodnoprawnego wpłynął 5 września 2019 r.

niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli (art. 7), zebrania i rozpatrzenia w sposób wyczerpujący całego materiału dowodowego (art. 77 § 1) oraz ocenienia na podstawie całokształtu materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona (art. 80). Tak więc prowadząc postępowanie organ zobowiązany był najpierw do przeanalizowania wniosku pod względem formalnym tzn. czy wynika z niego zakres zamierzonego korzystania z wód lub planowanych do wykonania urządzeń wodnych, czy został złożony przez osoby upoważnione, czy organ do którego wniesiono podanie jest organem właściwym rzeczowo i miejscowo, czy do wniosku dołączono wszystkie załączniki wymagane art. 407 Prawa wodnego, a także wnikliwej analizy operatu wodnoprawnego załączonego do wniosku, gdyż jest on dokumentem na podstawie którego organ wydaje pozwolenie wodnoprawne. W toku postępowania natomiast zobowiązany był do przeanalizowania przedstawionych przez wnioskodawcę jak i strony postępowania dokumentów, ustalenia, w jaki sposób wnioskowane korzystanie wpływa na stan wód, czy nie powoduje w nim szkód, czy spełnione są warunki zawarte w Prawie wodnym, przepisach wykonawczych do tej ustawy, a także innych przepisach. Zaznaczyć należy także, że zgodnie z art. 12 KPA prowadząc postępowanie administracyjne organ powinien działać nie tylko szybko ale i wnikliwie. Mając na uwadze powyższe okoliczności, nie było możliwości dotrzymania terminów rozpatrzenia spraw określonych w art. 35 § 3 KPA.” oraz wskazała „Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie powstało z dniem 1 stycznia 2018r. na mocy przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Z tym dniem na mocy ww. przepisów Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Gliwicach stał się organem właściwym do wydawania pozwoleń wodnoprawnych. (...) Zgodnie z art. 545 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne organy, które po wejściu w życie ustawy utraciły właściwość do wydawania pozwoleń wodnoprawnych były zobowiązane do niezwłocznego przekazania spraw wszczętych i niezakończonych organom właściwym w sprawach pozwoleń wodnoprawnych. W związku z powyższym po dniu 1 stycznia 2018r. do tut. organu wpłynęły z urzędów marszałkowskich województw śląskiego, opolskiego oraz małopolskiego, 53 sprawy dotyczące pozwoleń wodnoprawnych, niezakończone przez te organy. Były to sprawy na różnym etapie postępowania oraz o różnych stopniach skomplikowania. Jednocześnie w tut. organie prowadzone były jeszcze sprawy dotyczące zarówno pozwoleń wodnoprawnych jak i odwołań od decyzji starostów, które wpłynęły do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach przed dniem 1 stycznia 2018r, Sprawy, które zostały przekazane tut. organowi z jednostek samorządu terytorialnego wymagały od pracowników Wydziału Zgód Wodnoprawnych przeanalizowania ich zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym. Równocześnie do tut. organu zaczęły wpływać wnioski o wydanie pozwoleń wodnoprawnych składane na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne. Z uwagi na powyższe oraz z uwagi na ograniczony zasób kadrowy Wydziału Zgód wodnoprawnych (w wydziale na przestrzeni lat 2018 - 2020 zatrudnionych było od 2 do 5 osób, z tym że np. w roku 2018 stan osobowy wydziału nie przekroczył 3 osób; w roku 2021 stan osobowy zwiększył się do 6-7 osób) czynności w sprawach dokonywano z opóźnieniem.”

(akta kontroli tom IV str. 19-44, 70-99)

W ocenie NIK, duża liczba spraw prowadzonych w dziale zajmującym się wydawaniem pozwoleń wodnoprawnych przy ograniczonych zasobach kadrowych, nie może usprawiedliwiać prowadzenia postępowania o wydanie pozwolenia wodnoprawnego z naruszeniem przepisów kpa. NIK podziela stanowisko, że datą wszczęcia postępowania w sprawie o wydanie pozwolenia wodnoprawnego jest dzień złożenia organowi kompletnego wniosku, czyli spełniającego wymagania art. 407

prawa wodnego. Zdaniem NIK, powyższe nie może jednak uzasadniać braku działań organu przez okres dłuższy niż określony przepisami kpa na załatwienie sprawy, a niepodjęcie jakichkolwiek czynności w sprawie w tym okresie nie można również uznać za wnikliwe działanie organu.

2. Badanie dokumentacji 14 prowadzonych przez RZGW postępowań administracyjnych wykazało, że w toku prowadzonego postępowania, przed wydaniem decyzji:

- nie weryfikowano wpływu prowadzonej przez ww. wnioskodawców działalności na środowisko wodne i działalności innych podmiotów w kontekście m.in. skumulowanego efektu wprowadzanych do wód powierzchniowych zanieczyszczeń na poszczególne jednolite części wód powierzchniowych;
- nierzetelnie weryfikowano oświadczenia podmiotów o niemożności zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków, ustalając brak możliwości lub nieopłacalności ich zastosowania, a także np. brak retencjonowania wód dołowych wprowadzanych do wód powierzchniowych, opierając się jedynie na wyjaśnieniach złożonych przez wnioskodawców;
- nierzetelnie weryfikowano przedstawione przez wnioskodawców okoliczności uzasadniające odprowadzanie ścieków o znacznie zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, w tym przede wszystkim w kontekście braku negatywnego wpływu tych zanieczyszczeń na środowisko wodne oraz nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników;

co, w ocenie NIK, było działaniami nierzetelnymi.

(akta kontroli tom II str. 1-575, 674-734, tom IV str. 19-44, 70-125)

W odniesieniu do przyczyn nieweryfikowania wpływu prowadzonej przez wnioskodawców działalności na środowisko wodne i działalności innych podmiotów w kontekście skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń i niebadania skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń chlorków i siarczanów na poszczególne JCWP Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła: „(...) prowadząc postępowanie administracyjne organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego jest uprawniony do podejmowania takich czynności oraz gromadzenia takich dokumentów, które wynikają z przepisów prawa i które są niezbędne do wyjaśnienia sprawy. (...) art. 409 ust. 1 pkt 7 wskazuje, że operat wodnoprawny powinien określać m.in. wpływ planowanego korzystania z wód na wody powierzchniowe oraz wody podziemne, w szczególności na stan tych wód i realizację celów środowiskowych dla nich określonych. W/w zapis nie zobowiązuje do określania skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń. Prowadząc postępowanie oraz wydając pozwolenie wodnoprawne, zgodnie z art. 396 Prawa wodnego, właściwy organ jest zobowiązany stwierdzić, czy wnioskowane korzystanie z wód nie narusza ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, z wyłączeniem okoliczności, o których mowa w art. 66 oraz w art. 67, ustaleń planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, ustaleń planu przeciwdziałania skutkom suszy, ustaleń programu ochrony wód morskich, ustaleń krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, wymagań ochrony zdrowia ludzi, środowiska, ochrony przyrody i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków oraz wynikających z przepisów ustawy oraz przepisów odrębnych. Żaden z w/w dokumentów czy przepisów ustawy lub przepisów odrębnych nie zobowiązuje do badania skumulowanego efektu

odprowadzanych zanieczyszczeń”, a także, że: „(...) organy administracji publicznej działają na podstawie przepisów prawa (art. 6), w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli (art. 7), organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, kierując się zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania (art. 8 § 1). Tak więc prowadząc postępowanie administracyjne organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego jest uprawniony do podejmowania takich czynności oraz gromadzenia takich dokumentów, które wynikają z przepisów prawa i które są niezbędne do wyjaśnienia sprawy. Ustawa z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne, będąca podstawą wydania wszystkich wymienionych pozwoleń wodnoprawnych, w art. 409 ust. 1 pkt 7 wskazuje, że operat wodnoprawny powinien określać m.in. wpływ planowanego korzystania z wód na wody powierzchniowe oraz wody podziemne, w szczególności na stan tych wód i realizację celów środowiskowych dla nich określonych. W/w zapis nie zobowiązuje do określania skumulowanego efektu odprowadzanych zanieczyszczeń.”

(akta kontroli tom IV str. 19-44, 70-104)

W odniesieniu do kwestii nieweryfikowania braku możliwości zastosowania dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków oraz braku możliwości retencjonowania (dozowania) ścieków Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła, że: „żaden z powszechnie obowiązujących przepisów prawa procesowego oraz prawa materialnego (w tym przypadku przepisów prawa wodnego czy rozporządzeń wykonawczych) nie wskazuje, jakich dokumentów miałby żądać organ na potwierdzenie określonych okoliczności (...). Jednocześnie organ wzywając stronę postępowania do wykazania że dana czynność / działanie została / zostało udowodnione nie jest prawnie umocowany do wskazywania wnioskodawcy jakie konkretnie dokumenty winien złożyć by jego wyjaśnienia zostały przyjęte jako wiarygodne. W tym miejscu należy również wskazać, że zgodnie z art. 80 KPA, to czy dana czynność została udowodniona, organ ocenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Jednocześnie w myśl art. 81a §1 KPA, jeżeli przedmiotem postępowania administracyjnego jest nałożenie na stronę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie stronie uprawnienia, a w tym zakresie pozostają niedające się usunąć wątpliwości co do stanu faktycznego, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść strony oraz stwierdziła, że: „(...) W toku prowadzonych postępowań nie stwierdzono, że wprowadzanie wnioskowanych ścieków do odbiornika spowodowało szkody w środowisku, uniemożliwiło czy ograniczyło możliwość korzystania z wód przez innych użytkowników-ani właściciel wód odbiornika czy użytkownik rybactki nie informowali organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego o konieczności zastosowania urządzeń retencjonujących wnioskowane ścieki. Zaznaczyć należy także, że ustawa Prawo wodne w brzmieniu w dniu wydania w/w decyzji nie zawierała zapisów dotyczących systemów oczyszczania czy retencjonowania i dozowania ścieków zasolonych, które wprowadziła dopiero ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry.”

(akta kontroli tom IV str. 19-44, 70-104)

W odniesieniu do kwestii nieweryfikowania przedstawionych przez wnioskodawców okoliczności uzasadniające odprowadzanie ścieków o znacznie zwiększonym stężeniu zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, w kontekście braku negatywnego wpływu tych zanieczyszczeń na środowisko wodne, niepowodowania szkód oraz nieutrudniania korzystania z wód przez innych użytkowników Kierownik Wydziału

Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępcą Dyrektora wyjaśniła, że: „(...) informacje o wszczęciu postępowania w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego oprócz umieszczenia zawiadomienia na tablicy ogłoszeń RZGW i BIP Wód Polskich przekazywane były również do urzędów gmin i starostw powiatowych właściwych ze względu na miejsce korzystania z wód. W toku prowadzonych postępowań nie wpłynęły do tut. organu informacje o negatywnym wpływie odprowadzanych ścieków na środowisko czy uniemożliwienie, ograniczenie czy utrudnienie korzystania z wód przez innych użytkowników” oraz podniosła, że „(...) Tut. organ wskazuje także, że w 2023r., w związku z koniecznością podjęcia działań po katastrofie ekologicznej w rzece Odrze w lipcu 2022r., rozpoczęto proces legislacyjny zmiany rozporządzenia w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (projekt z 12 lipca 2023r.). W/w projekt nie przewiduje zmiany w/w rozporządzenia poprzez uzależnienie zrzutu ścieków (w tym ścieków z odwadniania zakładów górniczych) od przepływu wód w odbiorniku, czy zobowiązanie do ich retencjonowania, a jedynie wprowadza rozwiązania prawne mające na celu monitorowanie w sposób ciągły przez zakłady, którym dopuszczono wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1000 mg/l, podstawowych parametrów tych wód poniżej i powyżej miejsca zrzutu ścieków, jak również jakości ścieków w miejscu ich zrzutu. Dyrektor RZGW Gliwice, jako organ wydający większość pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie do wód ścieków z odwodnienia zakładów górniczych nie miał możliwości złożenia uwag i wniosków dotyczących zmiany, w tym uzupełnienia rozporządzenia o przepisy ograniczające możliwość zrzutu ścieków z odwodnienia zakładów górniczych od przepływu w odbiorniku, konieczność ich retencjonowania czy inne rozwiązania ograniczające ich zrzut. Natomiast opiniując w/w rozporządzenie i Prezes Wód Polskich nie wskazał na konieczność jego uzupełnienia o takie wymagania.”

(akta kontroli tom IV str. 19-44, 70-104)

Zdaniem NIK, zasadność podejmowania w toku prowadzonych postępowań administracyjnych rzetelnych analiz dotyczących możliwości zastosowania przez wnioskodawcę dostępnych technik i technologii oczyszczania ścieków, oceny np. możliwości retencjonowania wód, wpływu na innych użytkowników i badanie skumulowanego efektu odprowadzanych ścieków, jest niezbędne w celu ochrony wód, określonego w art. 50 i 51 prawa wodnego oraz obowiązku gospodarowania wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i zasadą racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości, określonych w art. 1 i art. 9 prawa wodnego.

3. RZGW przeprowadzał kontrole gospodarowania wodami z naruszeniem pkt 1 i pkt 7 działu XIII, Zasad przeprowadzania kontroli w PGW WP.

We wszystkich 10 przypadkach⁹⁶ kontroli, w protokole kontroli nie wskazano numerów legitymacji służbowych kontrolujących, co naruszało pkt 1 lit f) działu XIII Zasad przeprowadzania kontroli w PGW WP, zgodnie z którym protokół kontroli zawiera w szczególności imię i nazwisko kontrolującego, numer upoważnienia oraz numer legitymacji służbowej. W ośmiu przypadkach⁹⁷ protokół kontroli sporządzono w jednym egzemplarzu, co naruszało pkt 7 działu XIII Zasad przeprowadzania kontroli

⁹⁶ Dotyczy kontroli gospodarowania wodami nr: GL.RUK.452.25.2022 - przeprowadzonej w PGWiR S.A., GL.RUK.452.46.2023 - przeprowadzonej w SRK S.A., GL.RUK.452.4.2023 przeprowadzonej w PG „SILESIA” Sp. z o.o., GL.RUK.452.5.2023 - przeprowadzonej w SRK S.A., GL.RUK.452.6.2023 - przeprowadzonej w JSW S.A., GL.RUK.452.7.2023 - przeprowadzonej w PGG S.A., GL.RUK.452.19.2023 - przeprowadzonej w Węgłokoks Kraj S.A., GL.RUK.452.22.202 - przeprowadzonej w SRK S.A., GL.RUK.451.5.2023 - przeprowadzonej w PGG S.A. oraz GL.RUK.451.7.2023 - przeprowadzonej w SRK S.A.

⁹⁷ Nie dotyczy kontroli gospodarowania wodami w JSW S.A., znak sprawy: GL.RUK.452.6.2023 oraz w SRK S.A., znak sprawy: GL.RUK.452.5.2023.

w PGW WP, zgodnie z którym protokół kontroli jest sporządzany w dwóch egzemplarzach - jeden z egzemplarzy pozostaje w aktach sprawy, a drugi bezpośrednio po zakończeniu czynności kontrolnych przekazuje się kontrolowanemu. W ośmiu⁹⁸ przeprowadzonych kontrolach gospodarowania wodami nie dokonano całościowej analizy zebranych od kontrolowanych dowodów (dokumentów) potwierdzających wykonanie lub niewykonanie warunków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych, w tym m.in. załączonych wyników pomiarów badań próbek wody, wyniki tej analizy nie znalazły się w protokole kontroli. W protokole wskazano dokumenty przekazane lub które podmiot miał przekazać RZGW i oświadczenia kontrolowanych podmiotów dotyczące realizacji warunków pozwoleń wodnoprawnych, lecz nie określano końcowych wyników kontroli, gdyż protokoły kontroli sporządzone były *de facto* w trakcie oględzin urządzeń wodnych, czyli przed ostatecznym zakończeniem czynności kontrolnych.

(akta kontroli tom III str. 1-35, 72-417, 476-477, 489-520)

W odniesieniu do ww. nieprawidłowości Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem była p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła: „Pracownicy wykonujący kontrole każdorazowo analizowali całościowy zebrany materiał, łącznie z wynikami pomiarów badań próbek wody/ścieków. W protokołach kontroli było odnotowywane, że kontrolowany przedkłada lub dostarczy w późniejszym terminie żądane przez Inspektorów dokumenty. Następnie po zebraniu całości materiału był on weryfikowany i w zależności od ustaleń podejmowane były dalsze działania wynikające z przepisów. Zaznaczyć należy ponadto, iż w przypadku jeżeli podczas analizy dokumentów nie stwierdzono uchybień kontrolowany był o tym fakcie informowany, co potwierdzało, że analiza została dokonana i kontrola jest zakończona. Przedstawiony powyższej sposób prowadzenia kontroli jest w zgodzie z zasadami ekonomii, tj. pozwala na zaoszczędzenie czasu i funduszy potrzebnych na powtórny dojazd do siedziby kontrolowanego w przypadku konieczności podpisania protokołu w dodatkowym terminie. Ponadto w wytycznych do prowadzonej przez PGW Wody Polskie kontroli gospodarowania wodami nie ma narzuconego sposobu pobierania i analizowania danych do kontroli.”

„Podczas dostosowywania protokołu kontroli do wzoru załączonego do Zasad przeprowadzania kontroli gospodarowania wodami obowiązujących w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie od dnia 22 stycznia 2020 roku nieświadomie pominięto informację o numerze legitymacji służbowej, a następnie taki wzorcowy protokół był powielany przy następnych kontrolach. Przedmiotowe niedopatrzenie zostało wychwycone w lipcu tego roku i od tej pory przedmiotowe informacje o numerze legitymacji służbowej są wpisywane do protokołu kontroli (...).” „Z przedmiotowych kontroli sporządzany był na miejscu jeden - odrębny egzemplarz protokołu kontroli, a z uwagi na warunki terenowe nie było możliwości jego skopiowania. Jednak za każdym razem, jeżeli była taka możliwość, kontrolowani wykonywali dla siebie kserokopię protokołu bezpośrednio po jego podpisaniu lub kserokopię protokołu kontroli przekazywano do kontrolowanych pocztą w terminie późniejszym.”

(akta kontroli tom IV str. 45-57 i 126-133)

4. W dwóch przypadkach RZGW przeprowadził kontrole gospodarowania wodami nierzetelnie.

W ramach kontroli w SRK S.A. (znak sprawy: GL.RUK.452.22.2023) w odniesieniu do kontroli realizacji obowiązków i przestrzegania warunków pozwolenia wodnoprawnego nr 1642/OS/2016 nie dokonano weryfikacji realizacji obowiązku

⁹⁸ Nie dotyczy kontroli gospodarowania wodami w JSW S.A., znak sprawy: GL.RUK.452.6.2023 oraz w SRK S.A., znak sprawy: GL.RUK.452.5.2023.

określonego w pkt III ppkt 8 pozwolenia wodnoprawnego, tj. „zapewnienia zgodności realizacji pozwolenia wodnoprawnego z warunkami uzgodnionymi w ramach postępowania prowadzonego w przedmiotowej sprawie z RZGW w Gliwicach, wyrażonymi w piśmie z 11 stycznia 2017 r., w zakresie prowadzenia analiz wód pochodzących z odwodnienia zakładu górniczego, znak: ZDZG-5011-9-18- 577/17”.

W ramach kontroli w PG „SILESIA” Sp. z o.o. (znak sprawy: GL.RUK.452.4.2023) dotyczącej pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.183.2021.AK z dnia 2 marca 2022 r. nie sprawdzano realizowania przez podmiot wskazanych w decyzji przedsięwzięć i działań prośrodowiskowych, obejmujących metody górniczogeologiczne powodujące ograniczenie dopływu u źródła poprzez tamowanie nieczynnych wyrobisk, pozostawienie wód słonych w podziemnych zrobach poeksploatacyjnych, zmianę koncepcji udostępnienia pokładów, zamykanie dołowych otworów wiertniczych prowadzących solanki, izolację stref uskokowych, uszczelnianie i zatłaczanie, hydrotechniczną metodę dozowania zrzutu wód poprzez zbiornik retencyjno-dozujący Kaniów⁹⁹.

(akta kontroli tom III str. 165-248, 317-351, 476-477, 489-520)

W odniesieniu do kontroli przeprowadzonej w SRK S.A. Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła: „Operat wodnoprawny przedłożony podczas czynności kontrolnych przez kontrolowanego nie zawierał pisma RZGW w Gliwicach znak ZDZG-5011-9-18-577/17 z dnia 11.01.2017 r. Również próby odnalezienia przedmiotowego pisma w archiwum RZGW Gliwice nie dały rezultatu. W związku z powyższym przyjęto do analizy przedłożone przez kontrolowanego wyniki badań wykonywane w zakresie parametrów określonych w punkcie 1.2 pozwolenia wodnoprawnego.”

(akta kontroli tom IV str. 45-65, 126-133)

W odniesieniu do nieweryfikowania realizacji wskazanych w decyzjach przedsięwzięć i działań prośrodowiskowych Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora stwierdziła: „Wykonywane przez RZGW w Gliwicach kontrole gospodarowania wodami prowadzone były m.in. w oparciu o zakres art. 334 pkt 2 ustawy Prawo wodne, który dotyczy przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach wydanych na podstawie ww. ustawy. W związku z powyższym podczas czynności kontrolnych upoważnieni do kontroli pracownicy analizowali czy określone w pozwoleniach wodnoprawnych warunki i obowiązki są przestrzegane przez beneficjentów pozwoleń. W art. 68 ustawy Prawo wodne wskazuje, że przepisy art. 66 (dopuszczalność nieosiągnięcia dobrego stanu ekologicznego lub dobrego potencjału ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych ze stanu bardzo dobrego do dobrego lub niezapobieżenie pogorszeniu potencjału z maksymalnego do dobrego) stosuje się, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód. A zatem spełnienie warunku podejmowania przez wnioskodawcę działań mających na celu łagodzenie skutków negatywnego oddziaływania na stan wód jest warunkiem, pod jakim organ mógł udzielić wnioskowanego pozwolenia, a nie warunkiem/ obowiązkiem jego wykonania, który byłby ustalany w pozwoleniu wodnoprawnym zgodnie z art. 403 ust. 1 lub art. 403 ust. 6 Prawa wodnego i weryfikowanym w trakcie kontroli gospodarowania wodami.”

(akta kontroli tom IV str. 45-65, 126-133)

⁹⁹ Tylko w jednym pozwoleniu wodnoprawnym (które podlegało kontroli RZGW), zostały określone działania prośrodowiskowe, a w dziewięciu pozostałych przypadkach decyzje nie określały takich działań. Tak więc ich realizacja nie mogła podlegać sprawdzeniu podczas kontroli gospodarowania wodami przeprowadzanych przez RZGW.

W ocenie NIK, podejmowanie przedsięwzięć i działań ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko warunkuje wydanie decyzji na wprowadzanie do wód powierzchniowych ścieków o ponadnormatywnej zawartości zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami, a jednocześnie zaniechanie ich realizacji stanowi, zgodnie z art. 415 pkt 3 prawa wodnego, przesłankę do ograniczenia lub cofnięcia udzielonego pozwolenia wodnoprawnego, działania te powinny być weryfikowane przez organ zarówno przed wydaniem pozwolenia, jak i w trakcie jego realizacji, w tym w ramach przeprowadzanych kontroli gospodarowania wodami.

5. Czynności związane przeglądem pozwolenia wodnoprawnego nr 2/OS/2015 wydanego 31 grudnia 2014 r. przez Marszałka Województwa Śląskiego dla Kompani Węglowej S.A. Oddział KWK „Piast” w Bieruniu (obecnie PGG S.A.) rozpoczęto z opóźnieniem, tj. dopiero w dniu 2 czerwca 2023 r. oraz ich nie zakończono do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK. Zgodnie z art. 416 ust. 1 prawa wodnego, powinny być przeprowadzane co najmniej raz na cztery lata.

(akta kontroli tom III str. 425-475, tom IV str. 134-144)

Jak wyjaśniła Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem była p.o. Zastępca Dyrektora: „Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie powstało z dniem 1 stycznia 2018r. na mocy przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Z tym dniem na mocy ww. przepisów Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Gliwicach stał się organem właściwym do wydawania pozwoleń wodnoprawnych, a także dokonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, w tym pozwoleń wodnoprawnych udzielonych do dnia 31 grudnia 2017 r. przez marszałków województw. Ponadto od 1 stycznia 2018 r., na podstawie art. 14 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne, oraz regulaminu organizacyjnego Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, do zadań Wydziału Zgód Wodnoprawnych należy również prowadzenie postępowań dotyczących odwołań i zażaleń w sprawach rozstrzyganych przez Dyrektorów Zarządów Zlewni w Gliwicach, Katowicach i Opolu. Zgodnie z art. 545 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne organy, które po wejściu w życie ustawy utraciły właściwość do wydawania pozwoleń wodnoprawnych były zobowiązane do niezwłocznego przekazania spraw wszczętych i niezakończonych organom właściwym w sprawach pozwoleń wodnoprawnych. W związku z powyższym po dniu 1 stycznia 2018 r. do tut. organu wpłynęły z urzędów marszałkowskich województw śląskiego, opolskiego oraz małopolskiego, 53 sprawy dotyczące pozwoleń wodnoprawnych, niezakończone przez te organy. Były to sprawy na różnym etapie postępowania oraz o różnych stopniach skomplikowania. Jednocześnie w tut. organie prowadzone były jeszcze sprawy dotyczące zarówno pozwoleń wodnoprawnych jak i odwołań od decyzji starostów, które wpłynęły do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach przed dniem 1 stycznia 2018 r. Sprawy, które zostały przekazane tut. organowi z jednostek samorządu terytorialnego, wymagały od pracowników Wydziału Zgód Wodnoprawnych przeanalizowania ich zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym. Równocześnie do tut. organu zaczęły wpływać wnioski o wydanie pozwoleń wodnoprawnych składane na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. Z uwagi na powyższe oraz z uwagi na ograniczony zasób kadrowy Wydziału Zgód wodnoprawnych (w wydziale na przestrzeni lat 2018 - 2020 zatrudnionych było od 2 do 5 osób, z tym że np. w roku 2018 stan osobowy wydziału nie przekroczył 3 osób; w roku 2021 stan osobowy zwiększył się do 6-7 osób) w latach 2018 - 2020 w Wydziale Zgód Wodnoprawnych procedowano głównie wpływające na bieżąco sprawy w przedmiocie udzielania pozwoleń wodnoprawnych oraz rozpatrywano odwołania / zażalenia od decyzji / postanowień Dyrektorów Zarządów Zlewni. Z powyższych względów, pierwsze przeglądy pozwoleń wodnoprawnych Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach

rozpoczął wykonywać w roku 2021, a z uwagi na ich ilość oraz z uwagi na inne bieżące zadania wydziału (w tym rozpatrywanie wpływających na bieżąco spraw związanych z udzielaniem pozwoleń wodnoprawnych i rozpatrywaniem odwołań / zażaleń) kontynuowane były w latach następnych.”

(akta kontroli tom IV str. 8-18)

Zdaniem NIK, duża liczba spraw prowadzonych w dziale przy jednoczesnych ograniczonych zasobach kadrowych nie może usprawiedliwiać wykonywania powierzonych obowiązków z naruszeniem przepisów prawa, w szczególności że we wskazanym przypadku nie przedstawiono dokumentacji świadczącej o zakończeniu ww. przeglądu, zgodnie z informacją uzyskaną z RZGW, obejmującą zakończone w II półroczu 2024 r. przeglądy rozpoczęte w 2023 r. Przedstawione okoliczności nie zwalniały Dyrektora RZGW z obowiązku podjęcia działań w celu rzetelnego i terminowego przeprowadzania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych.

6. Wszystkie przeglądy pozwoleń wodnoprawnych RZGW przeprowadzał nierzetelnie i z naruszeniem Wytycznych KZGW.

W pięciu (z sześciu) przeglądów pozwoleń wodnoprawnych¹⁰⁰, w których zostały określone działania prośrodowiskowe, nie sprawdzano, czy podmioty odprowadzające wody dołowe do wód powierzchniowych realizują, przedsięwzięcia i działania niezbędne dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego. Nie żądano od podmiotów dokumentów i wyjaśnień na potwierdzenie realizacji przedsięwzięć i działań prośrodowiskowych, a w protokołach z przeglądów pozwoleń wodnoprawnych stwierdzono prawidłową realizację ustaleń pozwoleń wodnoprawnych i wskazano, że nie zachodzą przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia bez odszkodowania pozwoleń wodnoprawnych. W żadnym z 13 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych zakończonych do grudnia 2024 r. nie przeprowadzono oględzin urządzeń wodnych, co było niezgodne z pkt 4-4.1 Wytycznych KZGW, stanowiącym, że w miarę możliwości w trakcie oględzin należy ustalić, czy urządzenie wodne służące do korzystania z wód jest właściwie utrzymywane, a w ramach trzech¹⁰¹ przeglądów pozwoleń wodnoprawnych również nie żądano od podmiotów przedstawienia dokumentów potwierdzających właściwe utrzymanie urządzeń wodnych oraz koryta i skarp cieków naturalnych i ustalenia w tym zakresie oparto wyłącznie na złożonych przez te podmioty wyjaśnieniach. Ponadto, w ramach czterech przeglądów pozwoleń wodnoprawnych – SRK S.A. KWK „Wujek” Ruch Śląsk¹⁰², PGG S.A. KWK „Bolesław Śmiały”¹⁰³ oraz dwóch PGG S.A. KWK „Ruda” Ruch Bielszowice¹⁰⁴ (w 2021 r. i w 2022/2023 r.) - nie żądano od podmiotów przedstawienia dokumentów (porozumień/umów/ugód zawartych z Polskim Związkiem Wędkarskim) potwierdzających właściwą realizację warunku pozwolenia wodnoprawnego dotyczącego partycypacji w kosztach zarybiania cieków

¹⁰⁰ Dotyczy przeglądów pozwoleń wodnoprawnych o nr: GLRUZ.4210.174m.2020. TS z dnia 5 października 2020 r, wydane przez Dyrektora RZGW dla PGG S.A. - Oddział KWK „Ruda” Ruch „Halemba”, GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. wydane przez Dyrektora RZGW dla JSW S.A. – KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch „Knurów”, GL.RUZ.4210.127.2021.AK z dnia 29 listopada 2021 r, wydane przez Dyrektora RZGW dla SRK S.A. – KWK „Bobrek-Centrum” Ruch „Centrum”, GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. wydane przez Dyrektora RZGW dla PGG S.A. – KWK „Mysłowice-Wesoła”, GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r. wydane przez Dyrektora RZGW dla PGG S.A. - KWK „Bolesław Śmiały”. W pozostałych pozwoleniach wodnoprawnych objętych przeglądami w latach 2022-2024 nie określono przedsięwzięć i działań niezbędnych dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 prawa wodnego, zatem przeprowadzone przeglądy tych pozwoleń nie mogły obejmować realizacji ww. przedsięwzięć i działań (za wyjątkiem pozwolenia wodnoprawnego udzielonego PGG S.A. KWK „Murcki-Staszic”).

¹⁰¹ Dotyczy przeglądu pozwolenia wodnoprawnego nr: 14S3/0S/2017 z dnia 28 kwietnia 2017 r., wydanego przez Marszałka Województwa Śląskiego dla JSW KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Knurów, GL.RUZ.421.62.2018.KM z dnia 4 czerwca 2018 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla Węgłokoks S.A. KWK „Bobrek-Piekary” Ruch Bobrek oraz GLRUZ.4210.124m.2020.BS z dnia 23 kwietnia 2021 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla Tauron Wydobycie S.A. — ZG „Sobieski” w Jaworznie.

¹⁰² Dotyczy przeglądu pozwolenia wodnoprawnego Marszałka Województwa Śląskiego nr 1642/0S/2016 z dnia 29 lipca 2016 r.

¹⁰³ Dotyczy przeglądu pozwolenia wodnoprawnego Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.4210.35m.2020.AK z dnia 3 września 2020 r.

¹⁰⁴ Dotyczy przeglądów pozwolenia wodnoprawnego Marszałka Województwa Śląskiego nr 780/0S/2017 z dnia 10 marca 2017 r.

naturalnych, a dodatkowo, dokonując ww. przeglądów pozwolenia wodnoprawnego wydanego dla PGG S.A KWK „Ruda” Ruch Bielszowice nie żądano od podmiotu przedstawienia wyników badań jakościowych ścieków sporządzonych przez akredytowane laboratorium (tj. dokumentów źródłowych), ustalenia w tym zakresie oparto jedynie na sporządzonym przez podmiot zestawieniu dotyczącym stężeń chlorków, siarczanów i zawiesiny ogólnej, które nie obejmowało informacji dotyczących dat przeprowadzenia pomiarów, zatem nie można było ocenić częstotliwości dokonania pomiarów (dot. przeglądu z 2021 r.) oraz nie żądano od podmiotu wyników badań jakościowych ścieków z wylotu do Potoku Bielszowickiego w km 6+150 za okres od stycznia do maja 2022 r., w związku z nieprzedłożeniem przez podmiot wyników badań za ten okres (dot. przeglądu z 2022/2023 r.) W przypadku zaś przeglądu przeprowadzonego w SRK S.A. KWK „Wujek” Ruch Śląsk nie wyjaśniono wykazanej zerowej ilości zrzucanych ścieków za okres lipiec-październik 2021 r., podczas gdy wyniki badań jakościowych w miejscu zrzutu ścieków wskazywały, że ścieki były wprowadzane do wód powierzchniowych.

(akta kontroli tom III str. 418-475, 478-488)

W odniesieniu do niesprawdzania w ramach przeglądów określonych w decyzjach działań prośrodowiskowych Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem była p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła: „W art. 403 ust. 2 pkt 16 ustawa Prawo wodne stanowi, że w pozwoleniu wodnoprawnym, w dostosowaniu do rodzaju działalności ustala się m.in. przedsięwzięcia i działania niezbędne dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68, jeżeli te mają zastosowanie. (...) A zatem spełnienie warunku podejmowania przez wnioskodawcę działań mających na celu łagodzenia skutków negatywnego oddziaływania na stan wód jest warunkiem, pod jakim organ mógł udzielić wnioskowanego pozwolenia, a nie warunkiem / obowiązkiem jego wykonywania, który byłby ustalany w pozwoleniu wodnoprawnymi zgodnie z art. 403 ust. 1 lub art. 403 ust. 6 Prawa wodnego i weryfikowanym w trakcie przeglądu pozwolenia wodnoprawnego. W związku z powyższym w trakcie przeglądów nie było konieczności weryfikacji czy podmioty odprowadzające wody z odwodnienia zakładów górniczych realizują, wskazane w pozwoleniach wodnoprawnych, przedsięwzięcia i działania niezbędne dla spełnienia warunków, o których mowa w art. 68 ustawy Prawo wodne. (...) spełnienie warunku podejmowania przez wnioskodawcę działań mających na celu łagodzenia skutków negatywnego oddziaływania na stan wód jest warunkiem, pod jakim organ mógł udzielić wnioskowanego pozwolenia, a nie warunkiem / obowiązkiem jego wykonywania, który byłby ustalany w pozwoleniu wodnoprawnymi zgodnie z art. 403 ust. 1 lub art. 403 ust. 6 Prawa wodnego i weryfikowanym w trakcie przeglądu pozwolenia wodnoprawnego, co oznacza, że nie było konieczności sprawdzania ich realizacji w toku przeglądu pozwolenia wodnoprawnego. W art. 415 pkt 3 ustawa Prawo wodne wskazuje, że pozwolenie wodnoprawne można cofnąć lub ograniczyć bez odszkodowania, jeżeli zakład nie realizuje obowiązków wobec innych zakładów posiadających pozwolenie wodnoprawne, uprawnionych do rybactwa, oraz osób narażonych na szkody albo nie realizuje przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko, ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym. Skoro działania, o których mowa w art. 68 Prawa wodnego nie są warunkami / obowiązkami wobec innych zakładów posiadających pozwolenie wodnoprawne, uprawnionych do rybactwa, oraz osób narażonych na szkody albo nie realizuje przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko, ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym, nie było podstaw do ustalania czy zachodzą przesłanki do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia na podstawie art. 415 pkt 3 Prawa wodnego.

(akta kontroli tom IV str. 8-18)

W wyjaśnieniach Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora dotyczących oględzin i utrzymywania urządzeń wodnych oraz nieudokumentowania partycypacji w kosztach zarybiania podniosła m.in.: „(...) żaden z przepisów Prawa wodnego nie wskazuje, jakie czynności powinien czy może wykonywać organ dokonując przeglądu pozwolenia wodnoprawnego. (...) Przeglądy pozwoleń wodnoprawnych nie są sprawami administracyjnymi, o których mowa w art. 1 K.p.a., w związku z powyższym nie stosuje się do nich przepisów dotyczących postępowania administracyjnego, w tym gromadzenia dowodów, jakim jest m.in. dowód z oględzin. Zawarte w dokumencie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z dnia 30 czerwca 2021r. ustalenia są tylko wytycznymi, a nie przepisami prawa opartymi na ustawach czy rozporządzeniach. (...) Skoro w wyszczególnionych pozwoleniach wodnoprawnych nie wskazano podmiotom, że wykonanie wskazanych w pozwoleniu obowiązków powinno być potwierdzone, np. protokołem odbioru robót czy dokumentacją fotograficzną, nie było zasadnym żądanie od zakładu takich dokumentów, (...) skoro w wyszczególnionych pozwoleniach wodnoprawnych nie zobowiązano podmiotów do przedstawienia potwierdzenia zawarcia umowy/porozumienia/ugody z uprawnionym do rybactwa organowi wydającemu pozwolenie wodnoprawne, nie było zasadnym żądanie od zakładu takich dokumentów.”

(akta kontroli tom IV str. 8-18)

Wyjaśniając zaś ww. nieprawidłowości dotyczące pomiarów ścieków Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora wskazała m.in. że przedstawione przez PGG S.A. dane zostały uznane za wystarczające, niewezwanie Spółki do przedstawienia wyników badań jakościowych ścieków z wylotu do Potoku Bielszowickiego w km 6+150 za okres od stycznia do maja 2022 r. wynikało z przeoczenia tej kwestii przez osobę prowadzącą przegląd, a przeglądu pozwolenia udzielonego SRK S.A. KWK „Wujek” dokonała i sporządziła protokół osoba, nie będąca już pracownikiem Wód Polskich, więc nie sposób jednoznacznie wskazać czym dokładnie kierowała się osoba dokonująca przeglądu przedmiotowego pozwolenia wodnoprawnego, w tym dlaczego w protokole nie znalazło się wyjaśnienie wykazanej zerowej ilości zrzucanych ścieków za okres lipiec-październik 2021 r.

(akta kontroli tom IV str. 8-18)

W ocenie NIK, nierzetelnie przeprowadzenie przeglądów uniemożliwiało należytą ocenę prawidłowego wykonywania pozwolenia wodnoprawnego. NIK zwraca również uwagę, że czynności wykonane w ramach przeglądu powinny obejmować warunki i obowiązki określone w pozwoleniu wodnoprawnym, być rzetelnie i prawidłowo udokumentowane oraz uwzględniać okoliczności i dane posiadane przez organ administracji.

7. RZGW, będąc organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego, nierzetelnie analizował zgodność z warunkami określonymi w pozwoleniach wodnoprawnych danych dotyczących ilości i jakości odprowadzonych ścieków, ujmowanych przez podmioty w składanych, na podstawie art. 304 ust. 1 prawa wodnego, informacji rocznych. Badanie złożonych przez podmioty wprowadzające zasolone wody kopalniane do wód powierzchniowych informacji rocznych wykazało, że:

- JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” w informacji rocznej za 2023 r. dotyczącej pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Dyrektora RZGW nr GL.RUZ.421.220.2019.AT/TS z dnia 1 czerwca 2020 r. wykazała

2 051 616,5 m³ przy dopuszczalnej ilości rocznej odprowadzanych ścieków określonej w pozwoleniu na poziomie 1 800 000 m³ ¹⁰⁵;

- informacje roczne przekazane przez PGG S.A. - „KWK Murcki-Staszic”, KWK „Mysłowice-Wesoła oraz KWK Piast „Ziemowit” nie określały łącznej ilości ścieków wprowadzonych do wód w danym roku¹⁰⁶.

(akta kontroli tom III str. 521-522, 635-964)

Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem była p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła, że: „(...) PGW WP nie ma obowiązku prawnego weryfikacji sprawozdań składanych do art. 304 ustawy Prawo wodne. Natomiast weryfikacja wyników prowadzonych przez zakłady pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do środowiska (wód i ziemi), w zakresie określonym w pozwoleniach wodnoprawnych odbywa się na innych etapach. Jednostka kontrolowana tzn. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach weryfikuje wyniki prowadzonych przez zakłady pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do środowiska (wód i ziemi), w zakresie określonym w pozwoleniach wodnoprawnych m.in. na etapie wydawania nowych pozwoleń wodnoprawnych, ustalania kolejnego okresu ich obowiązywania, podczas dokonywania przeglądu pozwoleń oraz kontroli gospodarowania wodami. Należy dodać, że przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz.U z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.), nie przewidują odrębnego trybu monitorowania i weryfikacji tych wyników. Równocześnie należy zwrócić uwagę, że informacje o jakości i ilości ścieków wprowadzanych do środowiska są przekazywane kwartalnie w formie oświadczeń przez podmioty do tego zobowiązane. Wydziały opłat w ramach swoich działań weryfikują dane zawarte w oświadczeniach, tzn. sprawdzają m.in. poprawność przeliczeń wykonanych przez podmioty składające oświadczenia oraz zmienność danych między kwartałami. W przypadku rozbieżności wzbudzających wątpliwości, od podmiotów pozyskiwane są wyjaśnienia przyczyn zaistniałych sytuacji (np. realizowane programy środowiskowe lub ograniczenia zawarte w pozwoleniach wodnoprawnych dotyczących ilości i jakości ścieków powodują konieczność dostosowywania strumienia ścieków do przepływów i jakości wód w odbiornikach, zmiana jakości lub ilości wprowadzanych ścieków spowodowana np. modernizacją lub awarią urządzeń oczyszczających). Są to czynności niezbędne do prawidłowego naliczania opłat i wykluczenia błędnych danych o zakresie korzystania ze środowiska. W przypadku, gdyby otrzymywane wyniki pomiarów ilości i jakości ścieków nie były monitorowane i weryfikowane, nie byłoby możliwe prawidłowe ustalenie należności za wprowadzanie ścieków do środowiska. Prowadzenie ewidencji zawierającej informacje o ilości, stanie i składzie ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi wynika z art. 302 ustawy Prawo wodne. Zgodnie z art. 240 ust. 4 pkt 15 cytowanej ustawy zadania wymienione w art. 302 są w kompetencji Dyrektora Zarządu Zlewni. Natomiast zgodnie z art. 329 ust. 2 pkt 6 cytowanej ustawy w SIGW gromadzi się informacje w zakresie wielkości zrzutów ścieków do wód lub do ziemi według wartości rzeczywistych. Źródło informacji o danych rzeczywistych wielkości zrzutów ścieków do wód lub do ziemi zostało wskazane w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 10 września 2020 r. w sprawie systemu informacyjnego gospodarowania wodami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1656) i stanowią je urządzenia pomiarowe. Zgodnie z art. 303 ustawy Prawo wodne, podmioty

¹⁰⁵ Podczas czynności kontrolnych prowadzonych w JSW S.A. ustalono, że Spółka w informacji przekazanej RZGW wykazała błędne dane, a prawidłowa ilość to 2 013 159,5 m³, którą JSW S.A. wykazała w oświadczeniach kwartalnych składanych w celu ustalenia wysokości opłaty zmiennej, na podstawie art. 552 prawa wodnego.

¹⁰⁶ Informacje roczne dotyczące: pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.4210.9.2020.AK z dnia 10 listopada 2020 r. wydanego przez Dyrektora RZGW PGG S.A. - KWK „Murcki-Staszic”, pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.421.300.2019.AK z dnia 30 lipca 2020 r. wydanego przez Dyrektora RZGW PGG S.A. - KWK „Mysłowice-Wesoła” oraz pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.4210.94m.2020.BS z dnia 30 czerwca 2021 r. wydanego przez Dyrektora RZGW PGG S.A. - KWK „Piast-Ziemowit” Ruch „Ziemowit”.

korzystające z usług wodnych są zobowiązane do posiadania przyrządów pomiarowych lub systemów pomiarowych służących do pomiaru ilości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, jeżeli wprowadzają do wód lub do ziemi ścieki w ilości średniej dobowej powyżej 0,01 m³/s. Jednocześnie w art. 574 wskazano, że powyższe przepisy wchodzi w życie dopiero z dniem 1 stycznia 2027 r. Jednocześnie należy wskazać, że pomimo braku takiego obowiązku, w wyniku prowadzonych analiz i rozmów wewnętrznych, w PGW Wody Polskie rozpoczęto prace nad umożliwieniem gromadzenia danych ze sprawozdań do art. 304 ust. 1 ustawy Prawo wodne w systemie bazodanowym. Realizacja prac, które mają skutkować wdrożeniem skutecznego narzędzia do gromadzenia danych ze sprawozdań 304, obejmuje wiele elementów. Jednym z nich jest opublikowany pilotażowo przez RZGW w Gliwicach edytowalny formularz sprawozdawczy (...) Jednocześnie w Wydziale SIGW w RZGW w Gliwicach gromadzimy sprawozdania do art. 304 w wersji papierowej oraz prowadzimy lokalny wykaz dokumentacji otrzymanej od podmiotów zobowiązanych do składania raportów, stosownie do art. 304 Prawo wodne, wraz z podstawowym kompletem informacji. Ponadto w RZGW w Gliwicach prowadzimy działania informacyjne dla podmiotów zobowiązanych do składania sprawozdań do art. 304. Należy zwrócić uwagę, że oprócz konieczności podjęcia działań systemowych (na poziomie krajowym), problematyka sprawozdań do art. 304 wymaga również zmian legislacyjnych.

(akta kontroli tom IV str. 126-133)

NIK zwraca uwagę, że mimo braku prawnego obowiązku analizy ww. informacji rocznych, RZGW zobowiązany jest do działania z należytą starannością, a tym samym powinien był dokonywać weryfikacji przedkładanych przez podmioty sprawozdań, gdyż jej brak uniemożliwiały prawidłową i należytą ocenę realizacji warunków pozwoleń wodnoprawnych.

8. RZGW w przypadkach niewywiązywania się podmiotu z obowiązku nałożonego dyspozycją art. 304 ust. 1 pkt 1 Prawa wodnego nie zawiadamiał organu właściwego do stosowania sankcji, przewidzianej w przepisie art. 477 pkt 12 prawa wodnego.

Badanie złożonych przez podmioty wprowadzające zasolone wody kopalniane do wód powierzchniowych informacji rocznych na podstawie art. 304 ust. 1 prawa wodnego wykazało, że Węgłokoks Kraj Sp. z o.o. nie złożył informacji za 2020 r. i 2021 r.¹⁰⁷, a PG „SILESIA” Sp. z o.o. - za 2021 r.¹⁰⁸.

(akta kontroli tom III str. 521-522, 965-1075, tom IV 154)

Kierownik Wydziału Zarządzania Środowiskiem b. p.o. Zastępca Dyrektora wyjaśniła, że: „Realizacja obowiązku wynikającego z art. 304 ustawy Prawo wodne, (...) jest obowiązkiem ustawowym podmiotu. PGW Wody Polskie nie są zobligowane do dyscyplinowania podmiotów w tym zakresie. (...) PGW Wody Polskie nie posiada w swoich kompetencjach możliwości nakładania grzywien w drodze mandatu - za brak sprawozdawczości do art. 304. Zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie wykroczeń, za które pracownicy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wykonujący kontrolę gospodarowania wodami są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, oraz warunków i sposobu wydawania upoważnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1285), pracownicy uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia nie posiadają uprawnień do nałożenia grzywny za brak dopełnienia obowiązku wynikającego z art. 304 ustawy Prawo wodne. Kompetencje do nakładania sankcji

¹⁰⁷ Dotyczy pozwolenia wodnoprawnego nr GL.RUZ.421.62.2018.KM z dnia 4 czerwca 2018 r. wydanego przez Dyrektora RZGW dla Węgłokoks Kraj S.A. KWK Bobrek-Piekary Ruch Bobrek.

¹⁰⁸ Dotyczy decyzji Marszałka Województwa Śląskiego nr 3612/OS/2017 z dnia 30 października 2017 r.

karnych na podmiot za brak sprawozdawczości do art. 304 ustawy Prawo wodne posiada natomiast Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ). Rolą PGW Wody Polskie jest gromadzenie informacji, do przekazania których są zobligowane podmioty na podstawie art. 304 ustawy Prawo wodne. RZGW w latach 2022-2024 przeprowadził działania informacyjne i przypominające obejmujące: wysłanie pisma do podmiotów z informacją o ustawowym obowiązku przekazania wyników pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, opublikowanie na stronie internetowej informacji o ustawowym obowiązku z art. 304 prawa wodnego, wykonanie telefonów do podmiotów z przypomnieniem obowiązku oraz prośbą o wypełnienie formularza sprawozdawczego w wersji elektronicznej, wysłanie ulotki informacyjnej.

(akta kontroli tom IV str. 126-133, 154-156)

Zdaniem NIK, w przypadkach niewywiązywania się z obowiązku nałożonego dyspozycją art. 304 ust. 1 pkt 1 Prawa wodnego RZGW powinien zawiadamiać organy właściwe do stosowania sankcji przewidzianych w przepisie art. 477 pkt 12 prawa wodnego.

IV. Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, zwraca uwagę na potrzebę:

Uwagi

1. Zapewnienia dochowywania terminów wydawania pozwoleń wodnoprawnych i dokonywanie weryfikacji formalnej złożonego wniosku o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego bez zbędnej zwłoki.
2. Dokonywania w toku prowadzonych postępowań o wydanie pozwoleń wodnoprawnych rzetelnej analizy wpływu działalności wnioskodawców na środowisko wodne i innych użytkowników.
3. Weryfikowania w trakcie kontroli gospodarowania wodami wszystkich wskazanych w pozwoleniach wodnoprawnych uprawnień, obowiązków i warunków, w tym działań prośrodowiskowych określonych w decyzjach.
4. Sporządzanie protokołów kontroli w dwóch egzemplarzach, ze wskazaniem numerów legitymacji służbowych kontrolujących oraz dokumentowanie w nich przeprowadzonych w trakcie kontroli czynności i analiz przedłożonych przez podmiot kontrolowany dokumentów lub złożonych wyjaśnień.
5. Przeprowadzania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych z wymaganą częstotliwością, z uwzględnieniem weryfikacji wszystkich wskazanych w nich obowiązków.
6. Przeprowadzania rzetelnych analiz zgodności składanych informacji rocznych o wynikach prowadzonych pomiarów ilości i jakości odprowadzanych ścieków do wód z warunkami udzielonego pozwolenia wodnoprawnego.
7. Podejmowania działań wobec podmiotów wprowadzających ścieki do wód powierzchniowych, które nie przekazują wyników prowadzonych pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, w zakresie określonym w pozwoleniu wodnoprawnym albo takie wyniki przekazują nieterminowo.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 15 stycznia 2025 r.

Kontroler

Agnieszka Podziewska

St. inspektor kontroli państwowej

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Marcin Wesoły

p.o. Dyrektor

Delegatury NIK w Katowicach

